

ШУМАРСКИ ЛИСТ

УРЕДНИК ПРОФ. ДР. А. УТРЕНОВИЋ

ШУМАРСКИ ЛИСТ

ИЗДАЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКО ШУМАРСКО УДРУЖЕЊЕ

Уређује редакциони одбор

Главни и одговорни уредник: проф. др. Александар Угреновић

ШУМАРСКИ ЛИСТ

излази сваког првог у месецу на 3—4 штампана арка.

Чланови РЕДОВНИ Ј. Ш. У. добијају га бесплатно након подмирења чланског год. доприноса од 50 Дин.

Чланови ПОМАГАЧИ а) категорије плаћају годишње 25 Дин.

б)

Чланови УТЕМЕЉИТЕЉИ И ДОБРОТВОРИ добијају га након једнократног доприноса од 500 односно 5000 Дин.

Преплата за нечланове износи годишње 100 Дин.

ЧЛАНРИНА И ПРЕПЛАТА СЕ ШАЉЕ на чек Ј. Ш. У. 54.293 или на адресу Југословенског Шумарског Удружења: Загреб, Вукотиновићева улица 2.

УРЕДНИШТВО И УПРАВА налази се у Шумарском дому Загреб, Вукотиновићева ул. 2. Телефон 6-60.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ:

ЗА СТАЛНЕ огласе (инсерате) као и за дражбене огласе:

$\frac{1}{4}$ стране 500 (петстотина) Дин. — $\frac{1}{4}$ стране 175 (стоседамдесетпет) Дин.

$\frac{1}{2}$ стране 300 (тристотине) " — $\frac{1}{2}$ " 90 (деведесет) Дин.

Код трократног оглашавања даје се 15%, код шестерократног 30% и код дваестерократног 50% попушта.

Сакупљачи огласа добијају награду.

УПРАВА

Господи сарадницима.

Да би се уређивање Шумарског Листа могло провести што лакше и брже, управљамо ову молбу Господи сарадницима:

ЧЛАНЦИ нека обрађују што савременије теме, у првом реду практична питања. Теориски радови добро су нам дошли. За сваки превод треба прибавити дозволу аутора. — Добро су нам дошле ситне вести о свим важнијим питањима и догађајима у вези са шумарством. — РУКОПИСИ нека су по могућности писани машинички само изузетно руком. Писати треба само на непарним страницама. Са десне ивице сваке странице треба оставити празан простор од три прста ширине. Реченице треба да су кратке и јасне. Избор дијалекта и писма препуштен је писцу. Рукописи се штампају оним дијалектом и писмом, којим су написани, уколико аутор изрично не тражи промену. — СЛИКЕ, у првом реду добри позитиви на глатком (не хрпавом) папиру, нека не буду улепљени у текст већ засебно. Ако се шаљу негативи, треба их запакovati у чврсте кутије. — ЦРЕЖИ нека буду изведени искључиво тушем (никако не тинтом) на белом (не жутом) писаћем папиру. Мерило на картама треба означити само оловком. — ХОНОРАРИ за оригиналне чланке 20 Д., за преводе 12-50 Д по штампаној страници. — СЕПАРАТНИ ОТИСЦИ морају се засебно наручити. Трошак сноси писац. — Огласе, личне и друштвене вести треба слати Управи а не Уредништву.

УРЕДНИШТВО

REVUE FORESTIÈRE

POUR LES AFFAIRES FORESTIÈRES, DE L'INDUSTRIE ET DU
COMMERCE DES BOIS.

Rédigée par le Comité de Rédaction
Rédacteur en chef: Prof. dr. Aleksandar Ugrrenović.

Edition de l'Union Forestière Yougoslave 2 Rue Vukotinović Zagreb,
Yougoslavie. — Paraît chaque mois. Conditions de l'abonnement
pour l'étranger Din. 120 par an. — Résumés en langue française.

ШУМАРСКИ ЛИСТ

ГОДИНА 51.

ЈАНУАР 1927.

На прагу педесетпрве

Првога јануара 1927. улази Шумарски Лист у своју педесетпрву годину. Југословенско Шумарско Удружење, редакцијони одбор и уредништво Шумарског Листа са прага друге половине стољећа живо желе, како би се Лист што боље развијао. Као формални услов шоме развоју прелиминовано је повећавање формата, мијењање спољашњег лица, проширивање подручја рада, итд.

Доказали смо едицијом „Пола Стољећа Шумарства“, да се уједињеним радом ие окупљањем што већег броја сарадника може досећи успјех. Вјерујемо да ће се она приправност и љубав наших сарадника, којом је успјешно заклучена педесета година нашега рада, пренијети и на перијод, у који улазимо. Вјерујемо, да ће се за примјером тих вриједних сарадника повести многи други, нови.

Простране су области и поља, која чекају да буду обрађена.

Велик је број питања нашега шумарства, трговине, индустрије, ие шумарских основних и помоћних наука, која треба начети, освјешлити и разрадити. Уреднику су једнако добро дошли и стручни и научни радови као и све крупне и ситне стручне вијести из свих наших крајева. Док Удружење не буде у положају да издаје засебно гласило за популаризовање шумарства, Шумарски ће Лист и шом важном раду отворити своје стране. На крају, више пажње него досада треба обратити стању наших шума и питању нас

шумара самих, чији је живот везан о шуму и њену будућност. На овом се посљедњем питању задржавамо у засебном чланку.

У жељи да унапредимо интересе Удружења, Шумарског Листа и нашег народног шумарства те у вјери, да ћемо наићи на разумијевање, обраћамо се нашим читаоцима те их молимо, да приклоне своју пажњу Шумарском Листу и у години 1927. Напосе молимо свакога, што је вољан сарађивати, да нам саопшти, када и на који његов литерарни принос за Шумарски Лист смијемо рачунасти, да се узмогну удесишти послови уређивања.

Молимо сараднике да прочитају упуште на омотној страници.

За уредништво :

Угреновић

Au seuil de la cinquante et unième.

Avant-propos de la Rédaction.

Rédaction

ALEKSANDAR UGRENOVIĆ:

KUDA BRODIMO . . .

Ovim brojem ulazi Jugoslovensko Šumarsko Udruženje i Šumarski list a sa njime i naše narodno šumarstvo u drugu, novu polu stoljeća. Ne možemo reći, da se ovaj čas nalazimo na nekoj neobično važnoj raskrsnici prošlosti i sadašnjice. Ali možemo ustvrditi, da smo u prvoj poli stoljeća našeg šumarstva stigli do nekoga kamena medjaša. Da bi pred licem istorije mogli i naši potomci da znaju, što je donijela prva pola nastojanja i rada, zacrtali smo njene najkrupnije brazde u Spomenici.

No danas sama Spomenica nije više sadašnjost. Ona je već prošlost — istorija. Njome se više ne možemo da bavimo. Nas u ovom času, na pragu novog perijoda rada, interesuje ono, što je pred nama. Pred nama iskršava pitanje budućnosti naših šuma i našeg šumarstva. Kojim će putevima ili stranputicama ono da podje. U tom traženju čuje se i glas naše savjesti, koja odlučno pita, kuda brodimo . . . !

Mi smo nedavno sa ovoga mjesta rekli, da je naš šumarski brod zaplovio nekom maglom. Ali ta gola konstatacija, procjedjena kroz zube, kako je karakterišu neki naši čitaoci, još ne zadovoljava. Traži se od nas više. Traži se od nas ne samo odgovor na pitanje kuda brodimo, već i na pitanje odakle magle, kakove su to sile, što prelamaју katarke i jedra, što gone brod i prijete da ga potope, nasukaju ili razbiju.

Suviše je, ako se od urednika traži, da on sam na sva ta pitanja odgovara. Što više, od njega se traži, da svojim odgovorom zadovolji sve čitaoce. U urednika nikako nema mogućnosti da on sam ispuni želju tih čitalaca. Prije svega zato, što je on lično kormilu vrlo daleko. Njega redovna dužnost veže o nečujni nastavnički rad i toliko apsorpira njegovu radnu snagu i vrijeme, da mu nije moguće pratiti i sav detalj života, što ga proživljava naše šumarstvo. Istina, uredništvo se živo bori da bi očuvalo čist i nepomućen pogled sa svoga cardaka na zamagljenu pučinu, kojom plovi šumarski brod, pa i brodica udruženja. No sama ta dobra volja daleko zaostaje za mogućnošću neposrednog kontakta sa šumom i sa svim, što se danas oko nje dešava, u kojoj mogućnosti žive čitaoci.

Dakle neka čitaoci ne traže objašnjenja od urednika, kad je mnogi od njih u daleko boljem položaju nego urednik. Baš čitaoci sami mogu da u toj stvari učine daleko više nego uredništvo. Njih ima iz svih naših krajeva. Oni mogu vlastitim očima da vide, što se to sve događja u našoj šumi. Oni mogu da vlastitim ušima čuju, kako udara bilo naše bolesnice ili patnice — šume. Dakle samo uz pomoć čitalaca

moguće je odgovoriti na pitanje, koje nam se nameće, kuda brodimo . . .

Zato, ulazeći u novi period rada našeg Udruženja i Šumarskoga Lista, mi sa praga tog novoga odsjeka vremena upravljamo iskren apel svima, koji imaju srca za šumu, u kojih još nije zanijemio glas savjesti i u kojima ima smjelosti, da izadju iz stava posmatrača . . . Mi im dovikujemo: otvorite oči, otvorite uši — otvorite usta! Gledajte, slušajte i progovorite! Napišite, metnite na papir ono, što vam se čini da treba znati najšira šumarska javnost! Ne treba, da zaboravite, da svi mi jednako nosimo odgovornost za budućnost naših šuma pred potomstvom.

Šumarski List mora ostati pošten i lojalan po svojoj tradiciji. Kao takav on mora da gleda i da sluša. No još i više. Krajnje je vrijeme, da on postane i aktivniji. On mora da bude još slobodnija govornica nego što je bio. Iz njegovih stranica treba da se sazna istina o našim šumama i šumarstvu u formi stvarnoj, ozbiljnoj i doličnoj. Ne treba dodirivati ni imena ljudi ni imena partija ni imena organa vlasti. Bitno je samo to, da se zna, što se danas zapravo dešava oko šume.

Da ne bi izgledalo kao da uredništvo nema ni inicijative, ni ličnih pogleda, ni smjelosti, da i samo zagazi u otkrivanje istine o našim šumama, mi ćemo pokušati da skrenemo pažnju naših čitalaca na najjuče rane, koje počinju da nagrizaaju i rastaču tijelo šume.

Nema sumnje, najdublje zasjekao je u to tijelo partijsko politički bič. Kadgod se javljaju ili ponavljaju neki politički događaji, gdje treba predobivati, mamiti i zavoditi narodne mase — tačnije mase birača — već se zavrtlava taj bič. On se prije svega svojim udarcima spušta na šumu i na one, koji se oko nje brinu. (Ta će se pojava zapaziti i sada pred oblasnim izborima, koji su na vratima). Da bi se »ljudi od šume« lično pripitomili ili eliminirao njihov eventualni upliv, zagriža partijska politika u živo meso njihovo i njihovih porodica. Iz partijsko-inkvizicijske zbirke vade se mnogome od nas poznati instrumenti: premještaj, istraga, suspenzije, otpuštanje i t. d.

Mari tko za zasluge što ih je pojedinac stekao za šumu, čuvajući je, gajeći je. Mari tko što je osnovni uslov šumarske službe jedna ili više godina bavljenja na istom mjestu, dok se upozna područje rada. Ako si mladu kulturu branio od paše, ne pita zemljoradnik za dobro, učinjeno njegovom unuku i praunuku. Za njega je to lično — žrtva. Čuvar šume, koji šumu čuva za buduće pokoljenje, u očima zemljoradnika današnjice njegov je neprijatelj. Slično je sa šumskim štetama. Ako današnja generacija, koja je obično namirena redovnim putem, krade u šumi, to je očito otkidanje od usta svojoj rodjenoj djeci. Prijavljivanje, progon i kažnjavanje ovih protupravnih čina znači čuvanje interesa budućih generacija od presizanja današnjice. U očima zemljoradnika to je nepravda njemu nanešena.

Ovu ideologiju i psihozu podržavaju i podjaruju partije, iskorištavajući je u svoje ciljeve. Šumar, stojeći na braniku najširih interesa budućnosti naroda i države, biva žigosan kao protivnik naroda. To je osnovno zlo našeg političkog i privrednog života. Svaki se dan sve više ispoljava ona teza, koju smo već toliko puta napisali. U nas šumarstvo i partijska politika mora da ostanu vječni neprijatelji. Šumarstvo vodi računa o interesima budućih pokoljenja, a partijska

politika o interesima današnjih — o interesima svojih birača. U tome je baš golemo tragika našeg šumarstva i nas narodnih šumara. U tome je ishodište one rak rane, koja sve više nagriza tijelo naše šume.

Ovo se veliko zlo uvećava štetnom praksom opraštanja šumskih globa. Tek što su oblasni izbori raspisani, već je iz fi-joke izvučena ova čudotvorna mast. Partijska borba, slijepa i gluha za sve, što je van granica partije, ni ne primjećuje, kako se golemo zlo krije u ovom »opraštanju šumskih globa«. Prije svega previdja se — sporedno je, da li to biva svjesno ili nesvjesno — razlika između otštete i novčane globe. Posve je razumljivo, da je pitanje plaćanja dosuđenih otšteta stvar posve privatno-pravne prirode, izuzevši šume državne. Ministarstvo Šuma i Rudnika, iako najviša šumarska vlast, nema prava da dira u odnose privatno-pravne prirode (član 50. Ustava). Čak ni legislativa ne bi mogla da naredjuje opraštanje odšteta, ukoliko se radi o presudama sudskih, dakle po Ustavu nezavisnih vlasti. Ministarstvo Šuma i Rudnika može faktično da predlaže Kralju opraštanje novčanih globa, jer su to kazni, što ih predviđa član 50. Ustava. No mi vrlo dobro znamo, da policijske vlasti tacite protežu naredjenja o opraštanju globa i na odštetne iznose.

Sa tom nesretnom praksom treba već jednoč prestati. Jasno je, da je najveći dio šumskih šteta prikraćivanje potomaka i uzimanje onog, što je svojina budućeg pokoljenja. Tko može opravdati takav postupak sa šumom, gdje se sadašnjica koristi na štetu budućnosti. Tko može opravdati takav postupak, ako zna kako demoralizatorno djeluje takovo opraštanje na počinitelje. Počinitelj se na taj način utvrđuje u vjeri, da je ispravno postupio. On vidi da ne samo nije platio odštetu ni pretrpio kazan, već da mu je sve to oprošteno. Pa čemu da na taj način opet ne iskorišćava šumu.

Karakteristična je i partijsko politička igra oko privrednih i stručnih zakona. Kako je poznato, Zakon o Šumama ima u nas već svoju istoriju. Ta je istorija prilično duga i svijetla.

Naše je Udruženje duboko zahvatilo u taj problem velike važnosti. Ono je, shvatajući pitanje Zakona o Šumama kao opći narodni i državni, a ne partijski, problem, angažovalo za taj rad široku stručnu javnost. Šumari nemalo sviju stranaka i sviju ideologija našli su se u času te opće narodne potrebe na okupu. Svaki je od njih dao najbolje, što je u njega bilo. Donešen je projekat zakona, koji je naišao na priznanje i sa stručne i pravničke strane. No nedavno su neke novine pronijele vijest, da se ponovno potrzava pitanje Zakona o Šumama. Mi ne znamo tko je saradjivao oko toga najnovijeg projekta, tek znamo da Udruženje nije prizivano tome radu. Udruženje jednom je već tačno reklo što misli o tom pitanju. Pa sve da je i bilo prizivano, ono ne bi moglo da odstupa od svog dosadanjeg gledišta, koje je izgrađeno na osnovu svestranog studija. Mi i ne marimo znati tvorce najnovijeg projekta Zakona o Šumama. Nama se ne radi o licima već o stvarnosti.

Karakteristično je, da su se za to novo pertraktiranje angažovali šumari partizani, dakle oni, koji stoje u službi partije a ne širih i općih narodnih, državnih i stručnih interesa. A što je najkarakterističnije, angažovali su se najviše oni, koji se za vrijeme, dok je naše Udruženje izgrađivalo projekat Zakona o Šumama, nisu udostojali, a

možda ni usudili, da se upuste u stvarnu ocjenu po Udruženju izradjenih projekata. Nije teško ni dokučiti razloge. Partijski je štit sigurniji nego slobodna govornica Udruženja i Šumarskoga Lista. Partija bolje prizna je i nagradjuje rad nego Udruženje, koje se bori za ideale.

A što da kažemo o hitnji, kojom se žurimo da posječemo naše šume. Koja je to sila, što nas na to goni? Da li nam je zaista do toga, da maknemo stare prezrele sastojine, pa da umjesto njih uzgojimo nove i bolje? Ne može da bude. Tempo, u kojem se sječe provode, ne daje mogućnosti valjanog zašumljavanja i podizanja budućih šuma, toga najvažnijega problema šumarske privrede i politike. Naročito te mogućnosti nema za bukvu i jelu, za te dvije, sa gledišta čuvanja šumarskog tla, najvažnije vrsti drveta. Ili mi možda još ne vjerujemo u važnost šuma po mehaničko vezivanje tla, ne vjerujemo u njihov hidrološki učinak, pa treba da to okušamo. Zar u nas nitko ne vidi, da se naše vode slivaju u plodnu nizinu srca otadžbine. Zar u nas nitko ne vidi, da nije svejedno što se radi sa šumskim tlom u perimetrima tih voda? Zar ćemo i mi da se ugledamo u one pustošnike istorije, koji su poništili šume po slivovima Jadranskoga i Egejskoga mora, što danas daju sliku golemog jada zemlje i čovjeka? Čemu hitnja današnjice, ako vjerujemo, da su za nama naraštaji, kojima treba dati da i oni živu ne samo od šume već i od plodnih nizina, koje zapravo šuma hrani.

Tko da izbroji i naniže čitav niz pitanja, koja nam se ovaj čas prepliću mislima. Naša je želja bila, da samo neka od njih podvučemo i naglasimo, kako se ne bi uljuljali u san i nehaj, kako ne bi i mi izgledali kao da nemamo ni srca ni razumijevanja ni osjećaja odgovornosti za sve ono, što se danas dešava oko šume.

Na pitanje kuda brodimo . . . teško je odgovoriti, jer su magle teške, brod već trošan a kormilu svi bliže nego stručnjaci.

Kuda brodimo . . . Ako nastavimo ovako, moći će naš brod polomljenih katarki, razdrtih jedara stići samo do ostrva Goleti i Krša. Tamo će biti masa zadovoljnih birača, pripitomljenih šumara, brižnih narodnih otaca — ali neće biti šume. Ako ovako produžimo, u drugoj će svesci knjige Stoljeće Šumarstva tek jedna mala čest govoriti o glasovitim našim šumama. Daleko veća biti će ona čest knjige, koja će prikazivati goleme zadatke oko zašumljavanja goleti i krša, uređivanja bujica te o teškom radu i jadu, koji će čekati buduća pokoljenja.

Où allons nous...

L'auteur décrit les obstacles qui entravent le développement de l'économie et de l'exploitation forestière en Yougoslavie.

Rédaction

Инж. ПЕТАР МАНОЈЛОВИЋ:

СУШЕЊЕ ПОСАВСКИХ ХРАСТИКА*

З а збора нашег Удружења у Сарајеву 1924. г. имао сам част пред »Секцијом за Гајење и Чување Шума« реферисати о питању сушења наших посавских храстових шума.

Данас, на овој свечаној седници, пала ми је поновно у део часна задаћа, да о том много важном питању одржим своје предавање. Већ тим, да је оно изнешено данас на овој хисторијској седници и кад се зна, да су наше посавске храстове шуме међу свима нашим шумама највише цењене, да је глас о њиховом првенству међу храстовим шумама целог света, обзиром на квалитет њиховог техничког дрва, познат на свима великим тржиштима дрва и код свију шумско индустријских кругова Европе, довољно је подвучена управо општа важност тога питања.

Те шуме, како је познато, простиру се у равници реке Саве, између Београда и Загреба, на површини око 128.000 ха. Река Сава плави их, уз мање изузетке, те дела око 14.000 ха, источно од Ср. Митровице, двапут годишње — у пролеће и јесен. Земљиште је првих бонитета. Састојине су првокласне у сваком погледу. Наступа храст (*quercus pedunculata*), делом у чистим партијама, делом у смеси са јасеном, брестом, грабом, јовом и тополом. У мањем, измеђују се партије чистог јасена, граба и јове.

Према стању од 1920. г. био је однос добних разреда састојина овај: I. са 22.5%, II. са 35%, III. са 19.8%, IV. са 8.5%, V. са 6%, VI. са 1.8%, VII. са 0.5% и последњи, зв. старе шуме (добе око 200 година) са 5.9% целокупне површине. Тих старих шума има сада још око 5000 ха.

Под изложеним општим повољним условима, било је у потпуном осигурано здравствено стање тих наших храстових шума. Тако је то трајало — без икаквог поремећаја — до 1909. год. — Те године долази до првих појава сушења у њиховим састојинама, које траје, са разним временским прекидима, у већим и мањим размерама све до данас. За првих 16 година прибрани су подаци тога сушења. На њиховој основи израђене су две мапе: једна са ознакама година напада и сушења појединих површина, а друга, са површинама сушења према његовом интензитету. Сем тога, израђени су графикони површина сушења, дрвних маса сушења, за поједине године и поједине добне класе састојина. За некоје мање шуме, у којима је било сушења, нису подаци добивени, ну обзиром на

* Предавање, које је госп. Петар Манојловић, шумарски директор у Чачку, одржао на свечаној сједници овогодишњег збора о слави педесетгодишњице Југосло- одржао на свечаној сједници овогодишњег збора о слави педесетогодишњице Југосло- ускоро издати штампом већу студију о овом важном питању.

Уредништво

њихов незнатан део површине, не могу мењати резултате, које дају прибрани подаци.**

Подаци се групирају на две стране, између којих стоји — у правцу Окучани-Новска — непрекидна површина шума око 8500 ха, на којој не беше никаквих напада и никакова сушења. Западно — око Сиска и Јасеновца — и источно око Моровића и Винковаца — те су две групе шума, у којима је сушење, а које према току Саве, зовемо горња и доња група шума. У шумама, источно од Ср. Митровице, не беше такође сушења од каквог јачег значења.

Површина у горњој групи шума, на којој се сушило, износи око 11.000 ха, а она, у доњој групи шума, око 30.000 ха. Дакле, она у доњој групи скоро је три пута већа од оне у горњој групи, у којој су сразмери и њихове целе површине. У једној и другој групи шума, површина сушења је око 30% од целе површине.

Сушење је било у разним степенима јакости. На једним површинама сушила су се само поједина дрвета, на другима мање и веће групе, а на трећима већи део састојина или целе састојине. Прва двоја сушења већином су у мешовитим састојинама, а последња у чистим храстовим састојинама. Интензитет сушења узет је са 5 степени и то: 1.) до 15%, 2.) до 30%, 3.) до 50%, 4.) до 75% и 5.) до 100% сушења дрвне масе нападне састојине.

Од сушене површине долази, у горњој групи шума, на степене интензитета: 1.) 23%, 2.) 27%, 3.) 14%, 4.) 12%, 5.) 24%, а у доњој групи шума, на: 1.) 62%, 2.) 26%, 3.) 6%, 4.) 5.9% и 5.) 0.1%. Одмах упада у очи, да је у горњој групи шума сушење било много јаче од оног у доњој групи шума. У горњој групи најјаче су се сушиле ове шуме: Туропољски дуг, Жутица, Чађавски бок П. банске имовне општине, Двојани, Вишњички бок, Крндија, Трстика, Чардачинска греда, Опека, Чертак Велики и Лесковача. У доњој групи шума ове: Клештевица, Накла, Варадин, Ђепуш, Меровино, Срњаче, Тајни вир и Мигаловци.

Графикон укупног годишњег сушења површине и дрвне масе у горњој групи шума показује у средини празнину, немајући године 1917. до 1921. никаквих података, а и оно, шта још показују године 1913.—1916. само је остатак сушења од ранијих година. Дакле, за ту групу шума била су два периода, у којима је сушење трајало и то. I. од 1909.—1912. г., а II. од 1922.—1925. године. У први период долазе низинске шуме: властелинства Турн-Таксис, општине Туропоље, надбискупије загребачке, земљишних заједница среза Сисак, шуме П. б. и. о. Управе Петриња, Чертак Велики нов. гр. и. о. У други период долазе низинске шуме: Имовних општина: П. Банске, Новоградшке, државне шуме Управа: Јасеновац, Липовљани, Драганец те још некоје мање.

У првом периоду беше максимум сушења 1911. год, а у другом 1924. год. Узев оба периода заједно, то је максимум сушења 1924. г. са 280.000 м³ дрвне масе, а за њом следе: 1923., 1911. и 1925. год. Квантум осушене дрвне масе, за све то време, износи око 800.000 м³. Како је главни део тог осушеног квантума пао на те четири године, то је сушење било врло нагло.

Графикон укупног сушења површине и дрвне масе по појединим добним разредима за горњу групу шума показује, да се највећа дрвна

** Мапе и графиконе, о којима говори писац, наћи ће читалац у књизи »Пола Столећа Шумарства«.

маса осушила од V. добног разреда, а за њим онда IV. и III., а највећа површина сушења је код састојина IV. добног разреда.

За доњу групу графикон укупног годишњег сушења по површини и дрвној маси показује, да у њему нема празнине, прекида, као код горње групе шума. Сушење је трајало за сво време од 1910.—1925. г. Ту групу чине посавске шуме: Имовних Општина петроварадинске, бродске, део новоградишке те државне, Управа: Јаменске, Моровић, Врбања, Жупања. Немци те део Нове Градишке. Максимум сушења био је 1916. г. са 150.000 м³ дрвне масе, а онда 1919., 1911., 1917. и 1924. Незнатније беше у годинама: 1913., 1914., 1920.—1922. У зв. старим шумама, које су, у главном, у тој групи шума заступљене, најјаче је сушење 1917.—1920. г., а у знатној мери јавља се одмах у почетку 1910. г. Након 1920. г. ограничило се на најмање. Њих се свега осушило око 20.000 храстова са 150.000 м³ дрвне масе. Квантум целе осушене дрвне масе у тој групи за све то време, износи око 950.000 м³.

Из графикона укупног сушења површине и дрвне масе по појединим добним разредима за доњу групу шума види се, да се осушила највећа дрвна маса састојина III. добног разреда, за њим II., V. те старе шуме.

Из графикона годишњег сушења по површини и дрвној маси **за све шуме**, види се, да је година највећег сушења дрвне масе 1924., а за њом следе: 1911., 1923., 1912. и 1916., а површине година 1924. а за њом следе: 1916., 1923. и 1911. Приметно је, да горња група врши утецај са јачом сушеном дрвном масом, а доња са површином.

Графикон годишњег сушења за поједине добне разреде по површини и дрвној маси **за све шуме** показује, да у општем, највећа осушена дрвна маса пада на састојине III. добног разреда, а за њим следе: V., IV. и II. добни разред. Разлика између III. и V. разреда незнатна је. Дакле, V. разред се у општем испољава. Највећа површина сушења долази на састојине III. добног разреда, а за њим: II., IV. и V. разред. Пада у очи, да I. добни разред, у опште, не долази у обзир и ако је он по величини површине у тима шумама одмах на другом месту. На против, IV. и V. разред, који су према I. заступљени са $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ површине, долазе по јакости сушења на друго и треће место. Још II. добни разред, који је од свију других разреда, који су се сушили, најјаче заступљен — 35% од целокупне површине, — долази по сушеној дрвној маси на последње место.

Упоредимо ли површине сушења IV. и V. добног разреда са њиховом целом површином, којом су они у опште заступљени у свима тим шумама, видимо, да су оне већ половина од те скупине њихове површине. Дакле, сушење је најјаче у тим састојинама, шта потврђује наводе многих извештаја: »сушили су се најлепше и најбоље састојине То значи најтеже последице за привредно стање храстових шума, јер су најпотребније састојине тих добних разреда, којих је већ врло мало, па још и то мало, долази у питање. Од каквог је то даљег замашаја, не треба говорити. Општи преглед добних класа, сам то казује.

Из општег прегледа података сушења са највећим сушеним дрвним масама набројаних година, пада у очи, да су те године у знатним размацима: 1924. : 1911., 1923. : 1912., 1916. година — дакле, на почетку, под крај те у средини периода самог сушења. То казује, да узрочник сушења није трајан. Он се појача, слаби или га у становитом времену нема никакo. Та два подвучена момента — сушење старијих добних разреда те

разно временско падање максимума сушених дрвних маса — од нарочите су важности за оцену узрочника сушења.

Коначно, из мапе временских напада и ширења сушења види се, да је сушење у великој већини случајева ишло са крајева у унутрашњост, нарочито, ако су састојине чиниле веће, непрекидне, добро склопљене комплексе. Тако су шуме II. Банске Имовне Општине Управе Дубица, које су окрајци са граничним државним шумама, обично се, једну и две године раније сушили од државних шума. У мањим шумама су сушења из унутрашњости према крајевима, почињући на окрајцима унутрашњих чистина. Опет један моменат, као општа појава, важна за оцену узрочника сушења.

Према изложеним подацима за првих 16 година, од свеукупне осушене масе 1,750.000 м³ годишње се просечно сушило око 100.000 м³ дрвне масе, чија је вредност, према данашњим ценама, око 10.000.000 динара. Истина, осушена дрвна маса се троши, не пропада, ну губитци су то, како на садашњој вредности, тако и на приходној вредности састојина, који губитци засецају у неколико милијуна годишње. Ту су још и други губитци, који засецају и у економски живот нашега народа, а ту је коначно и питање наше ненадкриљиве храстовине.

Један од ранијих максимума сушења дрвне масе био је 1911. године. Одмах, у том почетку — 1910.—1911. године — објављено је у нашем стручном гласилу »Шумарском Листу« неколико чланака, који су знатне вредности, баш зато, зато су они забележили неколико првих важних момената, који су претходили сушењу код његова наступа и пратили га. Доцнијих година, како је и само сушење било у мањим и незнатнијим размерама, тај се интерес смањило. Други, од ранијих максимума сушења, пада у 1916. год., када опет оживљава интерес стручних кругова, ну и он брзо престаје и нема га све до 1924. год., када се поново буди, наступајући у тој години врхунац сушења. Од те године почиње шири покрет, како у стручним шумарским круговима, тако и у научним круговима, на пољу проучавања саме појаве сушења, да се пронађе његов узрочник. Генерална Дирекција Шума позива све власнике великих поседа храстових шума, да шта савесније и потпуније приберу све дотадање податке о сушењу храстових шума. Оба факултета — Пољопривредни у Београду и Шумарско-господарски у Загребу — по својим одређеним комисијама, улазе у живу сарадњу. Током 1925. године излазе у односне шуме неколике комисије, долази до неколико анкета, доносе се и излажу мишљења о узрочницима сушења. Она су, у главном, ова: Једна, да је узрочник сушења брштење листа по гусеницама и напад медљике, друга, да је узрочник сама медљика, трећа, да је узрок у земљишту, у зв. подзолавању, четврта, у води, која стагнира у шумама. Некоја мишљења, наводећи те главне узрочнике, додају и још неке предуслове за само сушење, као: да састојине нису правилно подизане и гајене напосе, да прореде нису вршене на време, па се круне дрвета нису могле добро развити и тим смањена њихова животна отпорност и т. д.

Према томе, једни су налазили узрочника у самом земљишту, а други међу спољним утецајима на сама стабла, односно састојине. Првих је мало, а других велика већина.

Познато је, да поједине болести и слабљења људских организама имају сталне знакове, по којима је одмах сигурна дијагноза, какова је болест. Слично је и код шума на лошем земљишту. Да земљиште не од-

говара, наше храстове састојине морале би показивати како спољне, тако и унутрашње знакове. Састојине, по вањском изгледу, морале би бити кржљаве, неразвијене. Не би показивале правилан хабитус појединих дрвета, не би имале висина, пуноће дебла, правилност круне, боју коре и т. д. По својој доби и маси долазиле би у последње бонитетне разреде. Прираштај дрвне масе био би минималан, нарочито од времена, како би оне стајале на таквом промењеном лошем земљишту. То би, најпре, морале показивати млађе састојине, које развијајући се, не налазе у земљишту довољно хране. Старије састојине, које би развојем свога корења измакле погоршању земљишта, морале би га незнатније осећати, односно, морале би, у тој борби, бити издржљивије. Још више то важи за зв. старе шуме, чија би стабла на таквом земљишту, то најлакше поднашала, када би односно погоршање наступило. Коначно, тај процес у земљишту трајао би годинама, ишао би поступно све више, па би састојине на њему годинама вегетирале, не би нагло, управо изненадно обољевале и пропадале. — Један и други процес био би поступан.

Свега тога, нема код наших сушених храстових састојина. Оне показују потпуно обратну стању за сваку наведену претпоставку. Велика већина, до времена сушења, показивала је најлепши и најидеалнији изглед. Прираштај дрвне масе, текао им је, управо до последњег часа, најправилније и најнормалније. Млађе састојине поштеђене су од сушења, а старије састојине — IV. и V. добног разреда — процентуално су се највише сушиле. Најстарије састојине, зв. старе шуме, сушиле су се најјаче 1917.—1920. год., а доцније је њихово сушење потпуно стало. Нарочити је пример срез Мигаловци, Бродске Имовне Општине. Тамо се, у јакој мери, сушила чиста храстова састојина, добе око 140 г., на целој њеној површини од 160 ха, и ако је земљиште првокласно, у већини непоплавно, а састојина најидеалнијег стања — са попречном тоталном висином 35 м. Видели смо у горњој групи шума, како је сушење нагло наступило 1910. и 1911. год., онда стало за скоро потпуних 10 година, а након тога наступило још у јакој мери. Уопштем, сушење се јавило са максимумима сушене дрвне масе у пет година: 1924., 1911., 1923., 1912. и 1916. Између тих година јаки су размаци, од којих их има, да је у њима сушење потпуно стало. Након 1924. год., у општем ново сушење је такође стало, те оно, исто се након ње показује, остаци су сушења из ранијих година. Многе састојине, у почетку су се нагло сушиле и након тога, до сада, у њима сушење потпуно престало. Незнатнији је број састојина, у којима сушење траје, са већим и мањим прекидима.

Сама наука о шумама каже, да се ваљаност земљишта цени по састојинама, које су на њему. Лепе састојине на добром земљишту, лоше на хрђавом земљишту. Када би земљиште наших сушених састојина било хрђаво, онда бисмо на том хрђавом земљишту имали лепе састојине, јер је управо општа појава, да се суше најлепше и најбоље састојине, а тим би истакнути аксиом науке о шумама био оборен. Све то одлучно говори, да за сушење наших храстових шума узрочник не лежи у земљишту.

Професор на овдашњем господарско шумарском факултету, Dr. Seiwert, предуzeо је анализу земљишта из пет шума, које долазе међу оне најјачег сушења, а које леже на пет разних страна и по три у горњој групи, а две у доњој групи. Код њих је степен испирања лужина (подзолавања) утврдио овим редом: 1. Мошћенички луг, Чертак Вел. и Мери-

лино, 2. Клештевица, 3. Вишњички бок. Интересантно је, да Вишњички бок по том степену долази на последње место, а по јакости сушења на прво место. За све те шуме, на основи извршене анализе земљишта, истраживач је утврдио, да су множине лако топљивих биљних хранива довољне за нормално растање и развијање храста — разуме се, ако и сви други услови постоје. Одлучно је поставио ову тврдњу: »Стога ни реакција тла, напосе киселење тла, не долази у обзир као општи разлог сушења храстова у Посавини. Тло посавских храстових шума није се дакле подзолавањем погоршало у таквом степену, да би се могло узети опћенито као главни и првотни узрок сушења храстова«.

Видимо дакле, да су се резултати извршене анализе земљишта у потпуном сагласили са становиштем науке о шумама, да у земљишту нележи узрочник тога, у широким размерама, насталог сушења храстових шума. Према томе, имало би се говорити о узрочницима спољашњег утецаја на састојине. То би биле гусенице и медљика.

*

У нашим посавским храстовим шумама долазе, у главном, ове четири врсте гусеница лептира: губар (*Lymantria dispar*), четњак, прелац (*Cnethocampa processionea*), златокрај (*Porthesia chrysorrhoea*) и кукавичји сузник (*Gastropacha neustria*). У ранијим годинама напада, биле су главне прве две врсте гусеница, нарочито прва и сва писања о гусеницама, односила су се на њу. Забележени су подаци од пре 50 година, како су гусенице губара харале по нашим посавским храстовим шумама у једнакој мери, као и ових последњих година. Тако н. пр. између 1885.—1888. г. биле су у потпуном обрштене, на хиљаде Ха, посавских храстових шума — лети су остале без листа, као у зими. У шуми Трстењачи новогр. И. О. било је гусеница, тих ранијих година, у толикој мери, да је воз застао на прузи, коју су прекриле, прелазећи из једног краја шуме у други. Гусенице златокраја и сузника појављују се у великим масама иза 1922. г., нарочито 1923. и 1924. У неким шумама долазе скоро саме оне; а гусенице губара у мањем или никако. Познато је, да гусенице златокраја презимљују запредене на крунама дрвета, у пролеће рано излазе из запредака и почињу са брштењем, тек шта се лист развио. У раније доба пролећа, исто тако почињу из јајашаца изашле и брзо развијене гусенице сузника, брстити храстов лист, још у развијању. У тима случајевима, ако долазе и гусенице губара, немају шта брстити, јер су прве две врсте гусеница дотле сав лист уништиле и оне су онда осуђене на пропаст. Изгледа, да је ово и био разлог, да су, у последњим споменутих годинама, виделе се, у главном, гусенице златокраја и кукавичјег сузника, а без оних губара. То је и један најприроднији начин уништавања гусеница губара. Ну, то није редовно. Гусенице златокраја и сузника много су осетљивије од гусеница губара. Код њих бива, да у почетку свога развоја нагло угину, након часа, ако су ту и легла гусеница губара, ове, кад се развију, продуже брштење листа и ако су у великим количинама, састојине остану потпуно без листа. Године 1923. биле су у великим количинама гусенице сузника и златокраја у шумама Управа Јасеновац и Липовљани, тако, да су обрстиле не само храст, него и све друге врсте дрвећа без разлике. Године 1924. већ их је скоро потпуно нестало.

У свима бележењима и писањима о великим нападима гусеница губара из ранијих година, не спомиње се нигде и никако, да је била по-

јава сушења храстових шума, било у ужим било у ширим размерама. Говори се само о нестанку уroda жира у годинама напада или о смањењу прираштаја дрвне масе, па се од случаја до случаја тражио отпис, односно смањење пореза у таквим годинама.

То брштење није увек једнако. Једанпут, гусенице обрсте лист на целој састојини тако, да ни један лист не остане. Шта више и траву у шумама униште. Такове састојине, након три недеље, опет лепо пролистају и лист се потпуно развије, вршећи животну функцију састојина неметано т. ј. ако је остао, за даље, миран од других напада. Други пута, гусенице не доспу, да обрсте састојину потпуно, него деломично. Гусенице губара обично дођи део круне, оне златокраја и сузника са врхова или страна круне. Први лист, нетакнут на крунама, развија се даље, а обрштени делови губарају други лист. Тако, на једном истом дрвету, дође до старијег и млађег листа.

Речено је, да код великих напада, гусенице обрсте у потпуном лист на свима врстама дрвећа, па не беше случајева, да су се у ширем, од тога сушили те друге врсте дрвећа, од којих храст није ништа мање отпоран.

Важно је такође истакнути, да гусенице брсте у једнакој мери све састојине — млађе и старије, па када би то брштење листа био узрочник сушења, онда би оно свуда једнако наступало, а стварно се то не показује већ тим, шта су се млађе састојине сушили најмање.

Године 1909. — према наводима свију, који су то забележили и о том писали — појавио се у месецу јуну, први пута, нови нападач на храстове састојине, медљика — *Microsphaera alphitoides*. Народ је у Славонији зове пепелак — пепелница.

Храстова медљика појавила се у Француској, где је зову *Oidium du Chêne* или *le blanc du Chêne*, први пута, 1907. г. а донешена је из Америке. Из Француске ширила се даље по Европи и тако доспела у наше посавске храстове шуме. Та њена прва појава, била је општа у свима шумама — како у онима око Сиска, Јасеновца, Брода, тако и у онима око Винковаца и Моровића. Само, јакост напада није била свуда једнака. Највећа јакост и највећа размера напада била је на шуме око Сиска и оне око Моровића — дакле, на најисточнијем и најзападнијем крају. У великом делу шума — скоро целом подручју — између та два краја, једва се могао, те године, и приметити напад медљике.

Мора се одмах подвући, да се доцнијем наступању медљике, није обраћала свестрана и потпуна пажња. О њој, шта имамо података, потичу из времена првог њеног наступа, а доцнијих година, мање је података, који би потпуније оцртавали њене походе на храстове шуме.

Међу тима подацима њене појаве првих година за јакост напада налазе се овакови наводи: »да је све, — на састојини, грмљу па и трава, — било бело. Код пролажења опајала се прашина тако, да је и одело побелило као у млину«. Тако је било год. 1910. у неким шумама око Сиска. Овим је означен најјачи степен јакости напада медљике. Слично се наводи за срез Мигаловце Новград. И. О., да је медљика (пепелак) посула састојине у толикој мери, да је пала и на траву, па ни сама стока, ради тога, није могла у шуми остати.

За друге шуме, у којима се медљика појавила у слабијем степену, извештавано је о њеној појави и јакости ово: Највише су нападнути врхови стабала, а доњи део круна остао је поштеђен. У млађим културама

нападнута су само стабла, која су старија и стоје на отвореном простору. Медљика се показала на вањским стаблима уз просеке, на стаблима крај ораница и унутарњих чистина те бара, дочим на стаблима, која су у унутрашњости састојине, може се ретко опазити напад медљике. Појављује се и на појединим само гранама стабла. Дакле, степен јакости њеног напада врло је разнолик.

За време појављивања медљике појединих година постоје подаци, да се потпуно развила већ у другој половини месеца априла. Сопствено је запажање, да је храстова састојина у срезу Дедунски бок, била већ 3. маја 1923. г. у потпуном од медљике нападнута. Лист се већ био деформирао и изгубио своје зеленило. На крунама истицали су се својим зеленилом само нови изданци, ну и ти су били брзо нападнути и уништени. Као најчешће време појаве медљике наводе се месеци јуни и јули. Напади се јављају и у месецима августу и септембру. Дакле, видимо, да се медљика може појављивати за трајања целог вегетационог периода поједине године — од априла до октобра. Према томе, медљика напада поједине године посве млад, нежан лист, тек шта се развио, а других година, развијенији и старији, или већ посве остарео, под крај вегетационог периода.

Обзиром на размере напада медљике, постоје случајеви, да су оне шире, врло широке или опет посве сужене — често на површини од неколико ара. Шта више, буду знатне разлике у нападима на поједина дрвета — једног до другог. О расплођењу медљике из једне вегетације у другу Др. Шкорић каже ово: »У перитецијама настале аскоспоре презиме и сазоре потпунома тек следећег пролећа са почетком нове вегетације оног биља, на којем одређене пепелнице паразитирају. У том времену навлажени перитецији пуцају уздужном пукотином услед великог тургора станица, које се налазе у нутрини перитеција, а тим притиском бивају избачене и аскоспоре до у висину од 2 цм. Тако у зрак доспеле аскоспоре разноси ветар, те кад доспу на билину, подесну за њихов даљи развитак, истерају кличну цев, учврсте се на површини органа, потерају хаусториј, а црпљењем нове хране омогућен је даљи развитак мицелија и конидиоспора. На тај начин започиње нови живот пепелнице, да опет у јесен створи поновно перитеције, који ће јој осигурати будућност«.

За јакост развоја медљике одлучна су, у главном, четири фактора, а ти су: младост листа, светло те становита температура и влага.

Др. Шкорић вештачки је однеговао неколико храстових биљака и инфицирао их медљиком. Младе биљке су угинуле. Оставио је истраживању у шума, може ли медљика сама уништити и живот старијих храстових дрвета.

Говорећи о сушењу наших храстових састојина, нарочито је подвучено, да се процентуално најјаче и највише суше састојине старијих добних разреда — IV. и V. према свима онима млађима.

Наглашено је сушење састојина са крајева, било то спољашњих, граничећи са ливадама и зиратима или унутрашњих до чистина и бара. Ово последње се нарочито испољава код старих шума, у којима су се највише сушила стабла на окрајцима унутрашњих чистина.

Обзиром на обраст састојина, карактеристична је општа појава, да су се проређене састојине јаче и више сушиле од непроређених. Такових навода наћи је доста у разним извештајима о сушењу.

Постоје случајеви у неједноличнијим састојинама, т. ј. онима, у којима има појединих старијих храстових дрвета, која надвисују осталу састојину, да су се она, као јаче нападнута, прва и више сушила од оних млађих и подстојних.

Исто тако, на појединим местима, обично мањих површина, која су узвиситија од остале околне површине односне састојине, јаче се сушила храстова састојина, нарочито, ако су се и на њима још истицала поједина крупнија и узраслија стабла.

Није пустити из вида, да су се у знатном броју сушила храстова дрвета у ливадама, са нарочито развијеним крунама.

Све то подвучено је јачим сушењима значи, да су то места, на којима је боље осигуран један од услова за јачи развој медљике — светло.

Обзиром на саме нападе, у већини случајева, нападала је храстове састојине у истој години гусеница и медљика, или, једну две године сама гусеница, а треће сама медљика, а некоје, медљика без икаквих јачих претходних напада гусеница. Код првих случајева, гусеница је обрстила састојине, избио је други лист и тај други лист напала је медљика. Последице тих напада зависе о степену, у коме су гусенице лист обрстиле, те онда о степену јакости напада медљике, да ли је круне потпуно напала или деломично. Ако је стабло потпуно обрштено, избија на целом нови други лист, те ако је напад медљике у јачем степену, сва је круна под нападом. Ако круна није потпуно обрштена, а медљика напада са јачим степеном, напашће први лист, који је остао необрштен као и други лист, ако је пре напада истерао.

Речено је, да напади медљике долазе током целог вегетационог периода. У времену тих напада условљена је и доба листа, у којој га напада. Утврђено је, да су најтеже последице напада јаке медљике у другој половини месеца априла. Први лист потпуно уништи, а други се развити не може, јер чим губе нове избојци, медљика их напада и уништава. Слично је и код напада на други, посве млади и нежни лист. Тако нападнуте храстове састојине са младим листом најтежи су случајеви њихова сушења. Знатан део стабала још исте године нагло угине, а наредне, стабла остала. Поједина дрвета, која остану, временом, делом пропадну, а делом се опораве, ако напади престану. Напад медљике на неједноличне обрштене састојине, нападајући старији и млађи лист, као и на саме састојине са врстама хрasta ранијег и каснијег листања, или њен напад са мањим степеном јакости или напад на већ старији лист, па био тај напад и јачег степена — нема ни близу оне опасности за живот састојина, као код првих случајева. Код старијег листа мембрана је отворена, медљика не може уништити његов организам — лист је отпорнији и издржљивији. Сем тога такав је лист већ извршио становити део своје функције, а повољан је случај, ако је извршио главни део, па била његова даља улога и шта ометана, нема штетних последица, као онда, када целог вегетационог периода није могао своју функцију вршити. Све су то моменти, који се морају увек пратити и које се мора, код оценовања, држати у виду.

Остала два фактора за јакост медљике: температура и влага, испољују се такође, јер појава медљике обично је сваке године у другом времену. Једне године јавља се рано — свакако повољна јој температура, друге много касније, а поједине и никако. За великих киша — јаче влаге, као што је било ове године, нема је или незнатно. Становиту улогу играју такође и ваздушне струје у пренапању спора. Често пута, кретања сушења иду у смеру ветрова.

Чињеница је, да за година, у којима није било сушења, не говори се, ни о јаким нападима медљике пре њих. Најјачи напади медљике и најшире размере таквих напада, утврђени су година: 1910., 1922. и 1923., а као године максимума сушења: 1911. и 1924., дакле одмах након максимума напада.

Наглашено је, да је, у свом почетку, — 1909. и 1910. г., — медљика најјаче наступила у горњој групи шума на шуме око Сиска, а у доњој групи шума, на шуме око Моровића. Прва, најјача сушења, наступају 1911. године само у тима шумама, а у свима осталима, у којима је медљика била једва запажена, нема сушења. Истом, након њених првих јаких напада и на поједине тих шума, јавља се и прво сушење.

Дакле, чисто и јасно је утврђено, да у нашим храстовим састојинама није било сушења све до 1909. г., док се није те године у њима први пута појавила медљика. У свима случајевима сушења храстових састојина, претходно је јаки напад медљике. Без ње — имајући увек у виду сушење у најширем — није било сушења.

Из свега тога следи, да је медљика, у општем, главни и примарни узрочник сушења наших храстових састојина. Све друго, у колико се удружује, особеног је значења. Међу тима члановима, о којима се мора највише водити рачуна, прве су гусенице. Оне врше двојакو штетно дејство: 1. оне слабе животну отпорност састојина и тим омогућују медљици, да их макне и брже уништи. 2. Оне брштењем првог листа стварају могућност, да медљика нападне други посве млади лист у време, када јој може температура и влага бити најповољнија за њено најјаче развијање. Други чланови су, који нападају већ обољела дрвета, инсекти и гљиве, напосе гљива медњача (*Agaricus melleus* или *Armillaria mellea*). Гљиви медњачи, даје се и значење примарног узрочника, ну то је мишљење неодрживо.

Речено је, да последње две године нема медљике у ширим размерима, ни у јачем степену. Нема, у главном, ни новог сушења. Оно, што га је, последица је ранијег обољења састојина. Тако Чардачинска греда, која се сунула са 50—75% састојине 1924. г., налази се, ове године, у добром опорављењу. У Трстници обележено је у првој половини маја 1925. г. око 200 храстових стабала, која су тада, након главног сушења у тој шуми 1924. г. изгледала, да ће угинути, налазе се сада у великој већини на путу опорављења. После 1923. г. нису била никако нападана — ни од гусеница, ни од медљике.

Како се види, до сада су сушењем наших посавских храстових шума претрпљене велике штете. Брзим мерама пошумљења губици пошумљености ће се накнадити. На жалост, у борби проти непријатеља немоћни смо. Једино је, да само склањамо у борби пале и да завршимо са тврдњом: наше храстове састојине не ће се сушити у новим ширим размерама, ако на њихов млади лист не буде даљих јаких напада медљике, која у сваком таквом случају, доноси им сигуран смртан ударац.

Le déperissement des chênaies de Slavonie.

Un aperçu général sur l'état des chênaies de Slavonie et des dégâts causés par chenilles et oidium.

Rédaction

JOSIP SELAK:

STANJE NAŠE DRVNE INDUSTRIJE

Naša je drvna industrija jedna eminentno eksportna industrija. Ona je zato ovisna o gospodarskim prilikama onih zemalja, u koje mi izvažamo svoje produkte. Kad je ono g. 1922. došlo do sloma finansija u Njemačkoj, izgubili smo potpuno njemačko tržište, koje je inače bilo naš redoviti kupac za velike količine hrastovih bulova, neokrajčanih planki, 27 mm okrajčanih dasaka, friza itd., nadalje jasenovine, brestovine, grabovine itd. To isto desilo se ove godine sa Francuskom. Kad je franc. franak pao ispod 20 na ciriškoj burzi, prestao je jednim mahom sav izvoz naše hrastovine u Francusku, a to je bio za našu finu slavonsku hrastovinu veliki udarac, jer nam je ostala neprodana gotovo sva t. zv. »pariška gradja«.

Ali prilike u Evropi ipak se malo po malo sredjuju i ustaljuju. Sve države i svi narodi uvidjaju potrebu gospodarske obnove i sistemizacije načina života na temelju novoga poretka, u koji počinju vjerovati i »najnevjerovatniji Tome«. Potreba rada i potreba produkcije, dolaze do sve jačega uvažanja i kod najvećih avanturista i ekstremista, a kamo li ne kod sredjenih i miroljubivih gradjana srednje linije.

Njemačka, koja je toliko stradala, energično se prihvatila rada, i već nastupa opet na svjetskom tržištu kao veliki producent i stalni konzument velikih količina sirovina. Sovjetska Rusija zatajuje malo po malo svoja komunistička načela, te se vraća mučke demokratskom naziranju na sav javni i privatni život. Ona naročito počima da prizna pravo privatnoga vlasništva i nastoji, da na njegovoj osnovici obnovi svoju razorenu privredu. Francuska i Belgija čini se, da su našle načina za sanaciju svojih valuta i time udarile nove temelje svojoj privredi. Mađarska se takodjer smiruje, priklanja najveću pažnju svom dalnjem gospodarskom napretku i postaje naš dobar kupac za velike količine drvne gradje. I isti turbulentni Mussolini uviđa potrebu gospodarskog sredjenja Italije i podupire po mogućnosti cjelokupnu privredu svoga naroda, zapregnuvši fašizam i u njena kola.

S druge opet strane i u našoj državi kreću prilike pomalo na bolje. Naš dinar, koji je internacionalno već odavna znatno porasao u vrijednosti, dobiva i u vlastitoj kući svoju pravu kupovnu vrijednost. Posljedica tome jest, da je skupoća popustila, a radna snaga pojeftinila. Poboljšale su se i vjeresijske prilike. Novac je znatno jeftiniji, kamatnjak za industriju kreće se izmedju 10 i 16%, dok je jošte lani iznašao 18 do 24%. Nestalo je i onog fatalnog pomanjkanja gotovine. Istina, taj preokret nije rezultat naše gospodarske snage, već poglavito rezultat uvidjavnosti novčanih zavoda, koji osjećaju potrebu, da

se industriji pomogne. Lani je bila situacija cjelokupne naše industrije, a pogotovo drvne, upravo očajna, pa je potrebno da se sa punim priznanjem istakne i naglasi, da je samo zaslugom naših novčanih zavoda došlo do sredjenja i sanacije teških prilika, u kojima smo se nalazili. Novčani zavodi doprinjeli su velike žrtve, da spase situaciju, i to im je na sreću i uspjelo.

Privatna inicijativa spriječila je dakle za vremena prvu i najveću opasnost. Ali time još nije rečeno, da je opasnost minula, i da je industrija stala opet na čvrste noge. Sada treba da priskoči država u pomoć i da podupre nastojanje novčanih zavoda, koji u spasavanju industrije i trgovine ne mogu da idu preko svojih sila, niti joj mogu pružiti uslove za dalnji opstanak.

Država treba prije svega da snizi poreze, takse i razne javne daće. Država je i jedina, koja je kadra da reformira prinosni ključ za plaćanje općinskog nameta po industrijskim poduzećima.

Današnje porezno breme sa bezbroj prireza i nameta ne može da podnosi privreda, koja već izdiše pod silnim teretima. A da situacija bude još teža, pridolaze svaki čas nova oporezovanja s retroaktivnom moći tako, da se na poduzeća svaljuju odjedared i sasvim neočekivano novi ogromni tereti za 4—5 godina unatrag. Seoske općine, koje imaju jaki oslon kod svih političkih stranaka, gledaju sa nasladom, kako ih uzdržaje industrija i trgovina, mjesto da se one same uzdržavaju. Ima općina, koje ubiru i po 1500% opć. nameta. Poduzeće, koje ima nesrećom svoje sjedište u takovoj općini, mora da propa. Istina je, da danas nije lako ni seljaku-zemljoradniku. Ali kako dolazi do toga industrija i trgovina da ona nosi sve terete autonomnih općina? Pred 20 godina cijepale su se općine po inicijativi tadanjih vlastodržaca, kojima je konveniralo da bude što više i što manjih općina. Radjeno je to iz dva razloga. Prvo, jer je sistem imao kroz to mnogo veći i bolji nadzor nad seljačkim pučanstvom, koje se počelo sve očitije dizati protiv tiranije tuđinskih vlastodržaca. Drugo, jer je vlada na taj način dobila više činovničkih i drugih ovisnih izbornika, što je prema tadanjem izbornom redu, gdje je u jednom srezu imalo pravo glasa po 100—200 osoba, a od tih je bila polovica činovnika, mnogo značilo. Ta perioda prošla je hvala bogu zauvijek, pa bi se možda danas moglo opet misliti na spajanje više općina u jednu. Na taj bi se način upravni troškovi općina znatno smanjili.

Ako država poreze pravedno i jednako razdijeli, kao što se to očekuje od novoga zakona o izjednačenju poreza, bit će po svoj prilici industrija i trgovina unekoliko odterećena. Ali to još nije dosta. Država mora da poreze snizi!

Tu će nam se sa svih strana doviknuti, da to nije moguće, jer je država već i onako svoj budžet snizila do krajnjih granica, provela je razne štednje, poimence reduciranjem činovništva, te ona ne može da snizuje dalje svoje prihode.

Te tvrdnje ne stoje. Država niti znade gospodariti niti zna štediti, kao privatna inicijativa. Nasuprot, država se često razmeće narodnom imovinom. Nedavno je jedan bivši ministar za industriju i trgovinu, ožigosao državno gazdinstvo najoštrije, nazvavši ga najlošijim gazdinstvom, koje nauka u opreci sa trajnom mogućnošću produkcije naziva ukratko »Raubwirtschaft«. Teška je to optužba sa najkompetentnijega mjesta — ali nažalost nije daleka od istine. Predaleko bi

nas vodilo, da sada stanemo nabrajati primjere u dokaz, kako se provadja državno gazdinstvo, koliko je teških para propalo usljed nesposobnosti, nemarnosti, površnosti i nevaljalosti nekih funkcionara, usljed krivoga, nepromišljenoga i prenaaglog provadjanja agrarne reforme, usljed slabe ili nikakve kontrole kod pojedinih oblasti, usljed lošeg i nevještog upravljanja državnim dobrima, usljed zanemarivanja saobraćaja, usljed kršenja zakonskih propisa u demagoško-stranačke svrhe itd., itd. Ali ako bude potrebno, učinit ćemo i to.

I štednja s t. zv. redukcijom činovništva u najviše slučajeva nije ništa drugo, nego proganjanje političkih protivnika, na mjesto kojih se onda namještaju stranački pristalice. Dokaz tome pružio je nedavni kongres javnih činovnika, na kome je ustanovljeno, da je od 170.000 činovnika reducirano njih 30.000, a broj aktivnih činovnika je porastao usprkos tome na 220.000. Iz štednje je dakle otpušteno 30.000 možda sposobnih činovnika, kojima se sada plaćaju penzije, a na njihovo mjesto postavljeno je 80.000 novih, vjerojatno neiskusnih, a od česti možda i nesposobnih činovnika.

Dakle posve očito rasipanje narodne imovine. Tu trebaju državnici i političari da se late posla i da načine red, pa će uštediti milijarde i milijarde dinara.

Ali da kojom srećom i nema svega toga, danas kad je čitava privreda u tolikoj krizi, država joj mora pomoći, mora joj uliti nove snage, da ju pridigne i ojača, pa će ono, što će joj sada dati, biti korisno uložene investicije, koje će državi kasnije davati trajno i redovito obilne prihode, jer državni se prihodi ne povisuju uništavanjem, već samo dizanjem privredne i produktivne snage.

Zato država mora da uvede dobro i ekonomsko državno gazdinstvo, mora da štedi gdje je moguće, ali mora i da snizi poreze i takse, da tako očuva industriju i trgovinu od propasti.

Naša drvna industrija, koja izvaža drvene gradje u vrijednosti od neko dvije milijarde godišnje, i koja prehranjuje oko 200.000 radnika i kirijaša zajedno s njihovim obiteljima, ima pravo da traži od države pomoći, jer će drugčije propasti i to baš onaj dio te industrije, koji je u domaćim rukama, koji ne može da sakriva svoje prihode kojekakvim smicalicama, i koji svoju zaradu ostavlja u otadžbini.

Ako država bude obzirna i pravedna, te omogući drvnoj industriji njen dalnji opstanak, ona će raditi požrtvovno dalje i uzdržat će svoje teško stečene pozicije na inostranim svjetskim tržištima, jer kakogod je naše drvo upravo nenatkriljive kakvoće, tako je i sprema i stručna vještina naših drvotrzaca dorasla svojoj zadaći, te će moći da vazda s uspjehom pobija tudju konkurenciju.

L'état actuel de l'industrie des bois en Yougoslavie.

Les difficultés qui devaient être écartées pour assurer la prospérité de l'industrie des bois yougoslave.

Rédaction

LJUBLJANSKE UZANCE ZA TRGOVANJE Z LESOM*

Na podstavi člena 1. zakona o javnih borzah in člena 11 uredbe o ustroju Ministrstva za trgovino in industrijo odobrujem in potrjujem nastopne Obče uzance ljubljanske borze za blago in vrednote za trgovanje z lesom.

§ 1. V naši lesni trgovini velja metrska mera in cena v valuti kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Trguje se s takojšnjim plačilom brez popustov.

§ 2. Nezdrav ali poškodovan je les, ki kaže na deblu rdečo ali belo gnilobo, nadalje gnilobo v jedru ali v grčah, kakor tudi les, katerega viakna so zaradi starosti in usehlosti trhljiva ali zadušena, naposled les z dvojnim jedrom in črvivimi rovi.

Nedostaten je oni les, ki kaže teletivost, (vegasto) krivuljasto rast, izpadajoče grče.

§ 3. Če se je sklenila pogodba za merkantilen les in se zbog višje sile ne more izvršiti docela in deloma, veljajo v sporih določila § 43. splošnih uzanc ljubljanske borze.

O pogodbah za les nemerkantilnih dimenzij in kakovosti, ki se izdelujejo samo po posebnem naročilu, odloča v sporih borzno razsodišče.

§ 4. Če se označi množina s »približno« (»circa«), sme dobaviti dobavitelj 5% več ali manj celotne količine. Če se določi prodana množina z nedoločenim »od—do«, jer prodajalec zavezan, dobaviti le najnižjo množino, kupec pa je zavezan, sprejeti najvišjo množino po po-
gojeni ceni.

§ 5. Če se določi ob sklepanju naročil množina le na vagone, je razumeti pri tem železniške vagone z 10.000 kg tovara.

Pri prodajah »prevoza prosto ali franko vagon do predajne postaje« gredo prevoznina in vse pristojbine, najsi se imenujejo kakorkoli in najsi so vračunjene na tovrnem (spremnem) listu direktno ali pa kot dostavek ali popravek, na račun prodajalčev, z izjemo ležnine in vozovnih pristojbin na predajni postaji.

Pri prodajah »franko vagon nakladalne postaje« zadevajo vsi zgoraj navedeni stroški kupca.

Pri prodajah »franko meja« trpi prodajalec vse stroške samo do meje.

* Ponatisk iz 37. kosa »Uradnega lista ljubljanske in mariborske oblasti« z dne 21. aprila 1925. števil. 125 in 126.

V vseh primerih trpi kupec stroške ob razkladanju, uvozno carino in druge stroške.

Pri nakupu lesa, ki je »v ležnini«, trpi kupec stroške za ležnino, nastalo od dne po sklenjeni kupčiji. Merjenje izvrši prodajalec, kupec pa lahko vtisne svoj žig (znak) zaradi kontrole. Izdatke, združene z merjenjem, trpi prodajalec.

Če mora oskrbeti prodajalec še prevoz do postaje ali skladišča, jamči za blago do predajnega mesta, ne pa do namembnega kraja; obenem mora poskrbeti za običajno ponjavo in podstavke blaga zoper močo (vlago). Nedostatki se morajo ugotoviti v treh dneh po sprejemu uradnega obvestila, da je blago dospelo na prodajni kraj.

Za posle, pri katerih je pogojeno plačilo ob prejetem blagu, preide lastninska pravica do prevzetega blaga po izvršenem plačilu.

§ 6. Prodajalec ni po izvršeni oddaji (predaji) nikakor odgovoren za notranje hibe, ki bi se pokazale med obdelovanjem; prav tako ni dolžan, poskrbeti za nadomestek.

§ 7. Če kupec s plačilom kupne cene zaostane ali ga zavlačuje, a se je predaja blaga že izvršila, preostane prodajalcu le tožba za plačilo kupnine in zamudne obresti.

Če je kupec s pogojenim plačilom kupne cene v zamudi, a ni bilo blago še oddano, ima prodajalec pravico:

- a) ali stornirati pogodbo, kakor ne bi bila sklenjena;
- b) ali se držati pogodbe, in zahtevati poravnave škode zaradi zapoznele izpolnitve;
- c) ali pa namesto izpolnitve pogodbe prodati blago na račun kupčev in obdržati kupnino v znesku svoje zahteve po odškodnini; v danem primeru zahteva še nadaljnjo odškodnino. Ta samopomočna prodaja pa se sme ukreniti šele po preteku izpolnitvenega roka in po dodatnem roku, omenjenem v § 9.

§ 8. Če je prodajalec s predajo blaga v zamudi ali jo zavlačuje, ima kupec vedno pravico:

- a) ali zahtevati izpolnitev pogodbe in odškodnino zaradi tega, ker je nastopila v izpolnitvi zamuda;
- b) ali pa namesto izpolnitve zahtevati odškodnino ali kupiti na svoj račun in nevarnost blago drugje ter zahtevati od zamudnega prodajalca diferenco med dogovorjeno ceno in kupno ceno »pokritega nakupa«. Pokritni nakup se sme skleniti šele po preteku izpolnitvenega roka in dodatnega roka, navedenega v naslednjem paragrafu.

§ 9. Ona stranka, ki zahteva po §§ 7. in 8. a) izpolnitev pogodbe, mora obvestiti drugega pogodnika v 10 dneh po mesecu zapadlosti, ker se smatra sicer kupčija po tem roku za razveljavljeno.

Ona stranka, ki hoče uveljaviti svojo pravico po §§ 7. a), c) in 8. b), mora obvestiti o tem drugega pogodnika najkasneje v 30 dneh po mesecu zapadlosti ter obenem in v vsakem primeru dovoliti primeren dodatni rok za izpolnitev pogodbe.

V vseh teh navedenih primerih se mora izvršiti obvestilo drugemu pogodniku s priporočenim pismom, naslovljenim na pogodnika, ali s prizivom (protestom) pri sodišču. Pismeno obvestilo postane pravomočno z dnem prejema, priziv pa takoj, ko je bil vložen.

Če se pogodba ukine, se mora brez zavlačevanja (odloga) povrniti prejeti zadavek (kapara) ali izvršeno plačilo z 10% nimi obrestmi.

Ukinitve pogodbe, če je ta izpolnjiva v r a z n i h dobah, pa ne more vplivati ne na prej ustrezne izpolnjene in ne na še nezapadle obveznosti.

Kakovosti.

P r v a. Ia je les, katerega struktura je pravilno zrasla in ravna; biti mora brez grč; dopuščene so samo posamezne male bele grče. Les mora biti bel, brez razpok; razpoke na koncih, povzročene zaradi sušenja, ne smejo imeti preko 5 cm. Za vzporeden in na živ rob rezan les, ni dopustna nobena oblica. Izdelava mora biti popolna in pogojene debeline polne.

D r u g a. IIa je les, ki zaradi lahke napake v izdelavi ne spada več v prvo vrsto; nadalje les, katerega struktura ne dopušča struženja, potem les z zdravimi in neizpadajočimi grčami, katerih premer ne preseza 5 cm. Prečna grča je dopustna na vsak meter samo ena. Napoke so dopustne na obeh koncih; vendar posamezne ne smejo presežati 10 cm. Zdrav, lahkordeč les je dovoljen. Za blago, rezano na živ rob in vzporedno, pa velja isto, kar pri I. vrsti. Trpi se lahko obličasti rob.

T r e t j a. IIIa je ves les, ki ne spada zaradi napak v izdelavi ali v kakovosti v IIa vrsto, zdrav, rdeč, črno lisast, rjav les, les z izpadajočimi, prečnimi, stranskimi črnimi grčami, slabo žagan in slabo obrobljen les. Dopuščene so razpoke in napoke na vsakem koncu do širine deske.

T o m b a n t e. Za »padajoče od žage« se razumeva ves rezan les, kakršen prihaja iz žage, razen gnilega in razbitega.

M o n t e. »Monte« je množina že obdelanega lesa I., II. in I., II. in III. vrste brez percentualne določitve gotove vrste.

V B e o g r a d u, dne 22. januarja 1925.

Minister za trgovino in industrijo:
dr. Šurmin s. r.

Na podstavi člena 1. zakona o javnih borzah in člena 11. uredbe o ustroju Ministrstva za trgovino in industrijo odobrujem in potrjujem naštopne

SPLOŠNE UZANCE

ljubljske borze za blago in vrednote za trgovanje z lesom.

HRAST (DOB).

Hrastovino imenujemo proizvod iz vseh vrst hrasta, razen cera, ki se rabi le za drva in oglje.

Okrogli les.

Piloti so okrogla debela v naravnem stanju, če ni pogojeno drugače od 2 m dolžine in od 15 cm srednjega premera navzgor.

K a k o v o s t. Kot slabo, škartno blago se izločajo kosi, ki so gnili v strženu, trohljivi in črvivi, nadalje taki, katerih središči končnih odsečnih ploskev se ne dasta zvezati s premo črto v obsegu predpisane mere.

M e r a. Meri se vzdolž od 10 do 10 cm. Dejanski premer ali obseg se jemlje na sredi dolžine od cm do cm, odštevši lub, in sicer po običajnih razpredelnicah, veljavnih za valjasta telesa.

Cena se ugotavlja za kubični meter.

Debla in hlodi.

Debla in hlode imenujemo okrogel les v naravnem stanju, če ni izrečno pogojeno drugače, od 2 m dolžine in 25 cm premera navzgor.

Glede manjše dolžine ali debeline je treba posebnega dogovora, prav tako tudi glede dolžine, ki bi presezala vagonsko dolžino v izmeri 6.30 m.

Kakovost. Prvovrstno blago imenujemo popolnoma zdrave kose brez grč, dobro in lepo zrasle v valjasti obliki z ravnimi vlakni. Tolerirajo se male enostranske krivine ne čez 5 cm višine v loku na 1 m dolžine, na vsem kosu krivina največ do 15 cm višine loka. Vsi hrastovi hlodi, ki ne spadajo zaradi zgoraj imenovanih hib v prvo vrsto, pa so drugače zdravi in prikladni za nadaljnjo izdelavo ali obdelavo, spadajo v drugo vrsto.

Mera. Meri se vzdolž od 10 do 10 cm, za premer od cm do cm polno: pri tem je treba rabiti merske klešče, ki se postavijo na sredo dolžine, in lub se odstrani do beljave. Če je na tem mestu grča, se vzame premer tik za grčo proti vrhu.

Cena se določa za kubični meter.

Obtesana, obeljena hrastovina.

Semkaj spada:

- a) ladijski stavbni les,
- b) stavbni les za različne svrhe.

Ladijski stavbni les se deli zopet na navadni ravni in ukrivljeni les.

1. Navadni ravni in ukrivljeni kosi so obtesan les od 22 do 22 cm in od 40 do 40 cm širine in od 4 do 10 m dolžine in čez.

Ti kosi morajo biti, razen pri posebnih naročilih, merkantilno obtesani. Obličasti robovi so dopustni do ene desetine širine na vsakem robu kosa.

2. Krivulje so iste kakor prejšnji, obtesani hlodi od 14 cm debeline navzgor in od 1.50 m dolžine navzgor. Pri teh se obličasti rob trpi.

Stavbni les (Werkholz) za različne svrhe. Tu morajo biti vedno ostri robovi in popolnoma ravni od 2.30 m dolžine navzgor in debeline 25/25 cm in več, razen pri pravih tramih, gredicah, ki se proizvajajo v debelini od 16 do 25 cm.

Kakovost. Kot škartni se izločajo kosi, ki imajo gnilobo, gnile grče, trohljivost, teletivost in črva (velikega ali malega); izključen je vegasti les, močne razpoke in omelje. Ladijski stavbni les pa izključuje zlasti grčno gnilobo, odmrle ali gnile grče. Vendar so kosi, ki so do dveh tretjin brez teh hib in morajo služiti v določeno svrho, sprejemljivi proti ustreznemu popustu.

Dopustne hibe so: razpoke spričo osušenosti lesa, če ne presegajo pol metra dolžine, malo rdečelisasti, beljava s posameznimi malimi grčami, če ne sezajo globlje nego v eno šestinsko debelino, kakor tudi posamezni rovi velikega črva.

Mera. Kosi pod a) in b) se merijo tako, da se ugotovi dolžina in potem na sredi debelina, pri čemer je treba odšteti eno desetino širine za vsak obličasti rob. Če gre za les na živ rob, je obličast rob nedopusten.

Pri kosih, obtesanih v eni ali več stopnjah, se mora meriti, kakor bi bilo več kosov.

Cena se določa za kubični meter.

Hrastov rezani les.

Razločujemo:

- a) fini hrastov rezani les,
- b) navadni hrastov merkantilno rezani les.

Splošni pogoji. Hrastov rezani les mora biti rezan v debelini toliko čez mero, da ima v suhem stanju zahtevano debelino.

a) Fini hrastov rezani les.

Finu rezani les se izdeluje vedno iz najboljšega hrasta nevegastih debel in hlovov. Reže se vedno na stroj.

Razločujemo:

1. Neobroblijene deske in plohe (boules) iz izbranega, zdravega, nevegastega, negrčastega lesa določene dolžine in debeline, kakor je pogojeno.

Navadne debeline so: 27, 34, 41, 54, 60 in 70 mm, malokdaj 80 mm. Vsi kosi, narezani iz enega debela, morajo biti zaznamenovani z isto številko, da se lahko zlože v obliki prvotnega debela.

Kakovost. Brezpogojno se lahko odklanjajo: črvivi, rdečelisasti, in črnelisasti kosi, grčasti ali kosi z drugimi hibami, vidnimi že na površju hloda.

Mera. Dolžina se jemlje od 10 do 10 cm, predpisana debelina na mm, širina pa na najožjem mestu vsakega kosa med beljavo in beljavo.

2. Fini hrastov, takozvani pariški rezani les. To so deščice, deske in plohi, ki se režejo iz najboljših hrastovine na stroj v vsaki smeri popolnoma vzporedno in brez srca. Beljava je izključena.

Dolžina se giblje, kakoršen je pač dogovor, med 1,75 do 4 m in čez. Isto velja o širini, ki se začenja navadno pri 20 cm in gre do 40 cm in čez.

Običajna debelina je 10, 15, 20, 27, 34, 41, 54, 60, 70, 80, in 100 mm, malokdaj več.

Mera. Dolžina se meri od 10 do 10 cm.

Kakovost. Proizvajata se navadno dve vrsti.

Za prvo vrsto je smatrati blago, ki je na vseh straneh brez nedostatka, brez srca in beljave.

Pod drugo vrsto spadajo kosi z manjšimi hibami, ki pa ne smejo biti vzdržema, z zdravimi grčami, ki nimajo več nego 3 cm premera, z lahkimi razzeblinami in malimi napokami, z rahlimi sledovi srca, s posameznimi malimi rdečimi in črnimi lisami, z beljavo ne širšo od 2 cm na eni strani.

3. Bois sur quartier. To so deščice, deske in plohi iz najboljših hrastovih debel velikega premera, rezani iz četrtink na srce. Običajne mere in zahteve glede kakovosti prvovrstnega in drugovrstnega blaga so iste kakor pri pariškem blagu.

Isto velja o meri.

Med bois sur quartier spadajo tudi opažne deščice (Wainscot-logs — Wagenschusspfosten). To so iz najbolj izbranih debel na srce rezani

kosi s tremi pravokotnimi stranmi in s četrto okroglo stranjo, še ne obdelano, ki hrani še beljavo in notranji del luba. Dolžina 4 do 7 m, višina, ki se meri po sredi čelne strani z vštetkom beljave 30 cm in več, tako, da sme biti n. pr. 32 cm visok kos kvečjemu 40 cm širok.

Kakovost. Zahteva se posebno zdrav, brezhiben les. Trpi se pri posameznih kosih ena grča, kvečjemu se trpita dve.

Mera. Dolžina se meri na meter ali na angleški čevelj, in sicer od 25 do 25 cm ali od 6 do 6 angleških col. Ker je širina vzporedna, se lahko meri na kateremkoli mestu, in sicer v polnih cm ali colah.

Višino je meriti z merskimi kleščami na sredi dolžine in na četrt širine od vsake strani, vštévši beljavo, toda brez luba.

b) Navadni ali merkantilni hrastov rezani les.

Ta les se reže na stroj ali na roko iz debel in hlovov, ki se ne dado zaradi kakovosti porabiti za izdelavo fino rezanega lesa. Časih se reže tudi iz obtesanih hlovov. Z izjemo tega primera, o katerem pa je treba kupca obvestiti in kjer mora gotovo število kosov ohraniti s sekro obtesano plat, morajo biti vse plati žagane. Običajne dimenzije so: od 2.20 m dolžine navzgor, 25 do 40 cm širine, 54 mm = 2 pariškima colama, 80 mm = 3 colam, ali druga debelina, ki se določi.

Rez mora biti v debelini in širini vzporeden; vendar se trpe pri kosi, žaganih na roko, tudi netočnosti, in sicer pri debelini 3 mm, pri širini pa do 15 mm na meter dolžine.

Kakovost. Izključeni so kosi, ki so črvivi ali nagniti na različnih mestih ali taki, ki imajo več nego en črviv rov vzdržema, nadalje kosi z razpokami, ki onemogočujejo uporabo, kosi, ki so telivi, kakor tudi oni z več nego dvema zdravima grčama, čez 5 cm debelimi ali gnilimi grčami na tekoči meter in močno naklani kosi. Trpe se manjše hibe, lahkordeče lise, razpoke, ki niso daljše nego širina kosa, kosi z vraslim lubom ali brez njega, z beljavo, ki ne preseza 2 cm in se ne širi več nego 50 cm polovične dolžine; sicer se beljava pri širini odračunava.

Mera. Dolžino merimo od 10 do 10 cm, širino v polnih cm, debelino v mm, vendar vedno vpoštevaje staro colsko mero tako, da spadajo kosi, ki so tanjši od predpisane debeline 54, 60, 70, 80, 100, 110, 120 mm, v kategorijo manjše debeline.

Med navadne ali merkantilne plohe štejemo one, ki se rabijo za izdelovanje bačev, čebrov in velikih sodov. To so kosi, rezani na stroj ali tudi na roko, katerih ozke strani smejo biti obtesane. Običajne dimenzije so:

1.33	41	2.33	54	3.33	80
1.50	41	2.50	60	3.66	80
1.82 in					
1.85	54	2.66	70	4.—	80
2.— in					
2.17	54	3.—	70		

Najmanjša širina znaša po odbitku slučajne beljave 14 cm; največja širina ne sme presežati 30 cm.

Kakovost. Blago mora biti — škartno je izključeno — ostrih robov in zdravo; trpi se pa lahko beljava na obeh robovih. Beljava se mora tolerirati 1 cm na vsaki strani, vendar se ne sme vleči čez vso debelino.

Dopustne so tudi zdrave zarasle grče, ki nimajo v premeru nad 5 cm, nadalje male, ravne razpokline in napoke, navpično sezajoče proti koncu, eden ali dva rova velikega črva, če se ne vleče čez eno tretjino debeline kosa. Če ni določen maksimalni odstotek za kose s srcem, je kupec zavezan, vzeti take do ene tretjine partije. V tem primeru mora biti srce popolnoma zdravo in zaprto.

Škartni so teletivi kosi, kosi z močnimi, gnilimi, grčami, z razzeblinami, z rovi velikega črva, če gredo vzdržema in prodirajo čez navedeno mero, črvivi, trhljivi in od vlage nagniti kosi.

Dopustne so grče na robovih, če so zdrave in zaprte.

Neobdelani hrastovi frizi.

Ti so dolgi od 20 cm do 4 m, vedno rezani s strojem; če ni dogovorjeno drugače, se merijo od 5 do 5 cm v dolžini. Pri frizih, pri katerih se dogovori dolžina 1 m in več, mora znašati povprečna dolžina najmanj 2 m. Debelina znaša med 0.027 m in 0.029 m in se računi na 0.027. Širina je, če ni posebne pogodbe, 6, 8, 9, 10, 11 ali 12 cm popolno, pri čemer se deli cm ne vpoštevajo.

K a k o v o s t. Prvovrstno blago imenujemo zdrave, na živ rob žagane, ravno rezane in vsaj na eni strani brezhibne frize.

Za drugovrstno blago smatramo kose s hibami na obeh straneh; vendar ne smejo biti te hibe take, da bi bil kos zaradi njih neporaben. — Gnil les, gnile grče, močne razpoke, rovi velikega črva in podobna črvičnost — vse to je v obeh vrstah izključeno. Enostranska beljava na robovih je dopustna.

M e r a: na najkrajšem, najožjem in najtanjšem mestu.

C e n a: za kubični ali kvadratni meter.

Hrastove doge.

Ko se sklepa nakup hrastovih dog, je, — če ni posebnih dogovorov — cer izključen. Za hrastove doge je smatrati vedno klane in nežagane doge.

Ime »merce vergine« služi izključno za označitev neobdelanega produkta, kakršen prihaja iz gozda, samo po dimenzijah asortiran, glede kvalitete pa še nedoločen.

Stvar posebnega dogovora je, ali naj se vštejejo v »merce vergine« tudi najslabši kosi, ali pa naj se odbijejo. To so tako zvani ognjeni škartoni.

Merjenje se vrši na stari pariški čevelj, ki še vedno prevladuje v rabi na tržiščih (ancien pied du roi), t. j. 0.3248 m in na njegove dele, izražene v dvanaajstinah, namreč cola in črta. Meri pa se lahko na metrsko mero.

Doge se merijo na najskrajnejši, najožji in najtanjši strani.

a) **D o l ž i n a.** Običajne dolgostne vrste pod označbo 54, 48, 42, 36, 30, 24 in 18 col, doge 36 col in čez se imenujejo dolge doge, od 30 col navzdol pa kratke. Izdelujejo se tudi doge samo od 14 do 17 col, ki so najnižja mera dolžine in katerih cena se določa posebe:

od 54 col	52 col	1.40 m	do 60 col	1.62 m
od 48 col	46 col	1.25 m	do 52 col	1.41 m
od 42 col	40 col	1.08 m	do 46 col	1.25 m

od 36 col	34 col	0.92 m	do 40 col	1.08 m
od 30 col	28 col	0.76 m	do 34 col	0.92 m
od 24 col	22 col	0.60 m	do 28 col	0.46 m
od 18 col	18 col	0.49 m	do 22 col	0.60 m

b) Širina: Od 4 do 6 tako polnih 4 colov — 0.108 m do 6 col — 0.162 m, kot 3 do 4 tako od 3 col — 0.081 do 4 colov — 0.108 m.

Načeloma morajo biti hrastove doge brez beljave, ki se pri meri nikakor ne vpoštevata.

c) Po debelini ali moči imenujemo doge:

od 5 do 7 črt	5—7 črt	= 0.011 m	do 0.016 m
od 7 do 9 črt	7—9 črt	= 0.016 m	do 0.020 m
od 9 do 11 črt	9—11 črt	= 0.020 m	do 0.025 m
od 1 čevlja	11—14 črt	= 0.025 m	do 0.032 m
od 1¼ čevlja	14—17 črt	= 0.032 m	do 0.038 m
od 1½ čevlja	17—22 črt	= 0.038 m	do 0.050 m

Kvaliteta. Označbo »monte doge« (Montedauben, doghe in monte) imajo dobre doge, t. j. take brez onih velikih hib, ki spadajo v slabše kategorije, namreč škarton. Tako zaznamujemo doge z dvema ali več vzdolžnimi krivuljami, močno vegaste ali take, ki so krive in vegaste obenem, sabljaste doge, nadalje doge, ki imajo več nego pet rogov malega črva ali več nego en rov velikega črva, kakor tudi one z rdečimi ali črnimi lisami, z razzeblinami, grčami, napokami, če se javljajo ti nedostatki skozi debelino od ene plati do druge ali če so vidni na obeh straneh.

Škarton, mišljen pod ognjenim škartonom, so doge z nastopnimi hibami: šest ali več rogov malega črva, dva ali več rogov velikega črva, ki gredo skozi debelino doge, rdeče ali črne lise, ki se vlečejo skozi debelino doge in se raztezajo čez več nego polovično površino kosa; trhljive in gnile doge in take, ki so od enega do drugega konca klane proti stremenom, t. j. navpično s stremenovim strženom, namesto, kakor je običajno, vzporedno s temi.

Če ni bilo posebnega dogovora, sme kupec odkloniti take doge, ki se jim pozna, da so bile po obdelavi v gozdu še popravljene, nadalje naplavljene, kakor tudi one, ki so bile obdelane s sekiro, ne pa z nožem.

Doge, ki so ležale dalje časa na skladišču in jih je načel splintni črv, se prevzemajo v oni širini, kakršno bi imeli, če bi se načeti del odstranil.

Izračunavanje cen za doge.

Monte blago in škarton.

Celotne partije, ogledane na licu mesta, se sklepajo navadno na podstavi cene 1000 kosov 26—1 4—6 monte blaga, in sicer 26 col dolžine, 1 colo debeline, 4 do 6 col širine in po kvaliteti monte doge.

Pri škartonu se odbija tretjina vrednosti. Vse druge dimenzije se izračunavajo proporcionalno po dolžini in debelini, in sicer se smatra:

glede dolžine:

54 col	doga za poldrugo dogo,
48 col	doga za eno in enotretjinsko dogo,
42 col	doga za eno in enošestinsko dogo,

36 col	doga za celo dogo,
30 col	doga za petšestinsko dogo,
24 col	doga za dvotretjinsko dogo,
18 col	doga za polovično dogo;

glede širine:

za enoto velja širina od 4 do 6 col. Doga od 3 do 4 col se izračunavajo kot dvotretjinske doge.

Glede debeline in jakosti se izračunava:

doga od 5 do 7 črt	kot polovična doga,
doga od 7 do 9 črt	kot dvotretjinska doga,
doga od 9 do 11 črt	kot petšestinska doga,
doga od 1 cole	kot cela doga,
doga od 1¼ cole	kot eno in enočetrtinska doga,
doga od 1½ cole	kot poldruga doga.

Doga od 2 do 3 col širine se označujejo navadno glede kvalitete kot »vergini«, t. j. monte in škarton skupaj, vendar z izključitvijo tako zvanega ognjenega škartona. Tudi označba glede debeline se poenostavlja tako, da štejejo doge

od 5 do 9 črt	debeline za doge polovičarke,
od 9 do 14 črt	debeline za cele doge,
več nego 14 črt	debeline za 1 in enočetrtinske doge.

Cena se določa za tisoč kosov 36, 9—14, 2—3 kot enoto, glede drugih dolžin in debelin sorazmerno.

Za tako zvani ognjeni škarton velja ista kvalifikacija kakor za vergine; le širinska enota je med 3—6 col.

Cena se določa za tisoč kosov 36, 9—14, 3—6 kot enoto; ostale dolžine in debeline se izračunavajo sorazmerno.

Če gre za posamezne vrste dog, se ugotavlja cena za vsakih tisoč ali 100 dog vsake vrste posebe.

Če pridejo ne po prostovoljni pomoti, ko se škartira ena ali druga partija, doge škarton med monte blago, ali če so splošno med monte blagom ali škartonom doge z neustrežno mero, mora kupec take po kvaliteti in meri najznatnejše doge sprejeti, ako ne preseza diferenca v kvaliteti in meri skupaj 5%.

Pri večjih razlikah sme zahtevati kupec, če se ni sporazumel s prodajalcem glede primerne popusta v ceni, da se blago preškartira.

Če se garantira pri taki dobavi povprečna širina, je to umeti tako, da mora vsaka dimenzijska vrsta zase doseči to širino in da ne more zadostne dolžine ene vrste nadomestiti preostanek širine druge vrste. Garantirana širina mora biti efektivno dosežena. Izključena je pri tem vsaka izravnava v denarju; prodajalec je brezpogojno zavezan, dobaviti pogojeno povprečno širino.

Če ni posebnega dogovora, se ugotovi povprečna širina z merjenjem v sredini dog ob zadostnem številu poizkusnih primerov, pri čemer se izbere za vsako dogo enako število skladov ali tako zvanih krad (chebe).

Če se označi pogojena kvantiteta (količina) pri sklepanju s »circa«, je razumeti pri tem izpregled 5% več ali manj v prid prodajalcu.

Če ni posebnih dogovorov, je razumeti plačilo per cassa brez skonta pri prevzemu.

Les za kurivo.

Za mehka drva velja večinoma to, kar je navedeno pod bukovimi drvmi.

Okroglice ali oglajke, splošno imenovane »tondelli«, se gibljejo v dolžini od 40 cm navzgor, v debelini od 5 cm navzgor.

Ta les se prodaja navadno na prostorne metre ali pa tudi na težo.

SMREKA IN JELKA.

I. Obdelan les.

Trami in bordonali.

Prodajajo in kupujejo se merkantilni trami in trami na živ rob. V obeh primerih umejemo ravne in obtesane kose.

Kakovost. Blago mora biti zdravo. Kot škart se izločajo gnili, nagniti in črvivi kosi, kosi z grčami, ki znatno zmanjšujejo odpornost kosa, nadalje krivi, telivi, vprečno počeni kosi in rovi, poškodovani ob prevozu ali spraviu.

Merkantilni trami.

Prodajata in kupujeta se dve vrsti.

1. Merkantilni trami:

Obtesava. Trami morajo biti na štirih straneh pravilno obtesani. Dovoljeni so lahki obličasti robovi do srede svoje dolžine, kjer morajo izkazati z vštetkom obličastega roba zahtevano debelino.

Od srede do zgornjega konca je dovoljena tudi površna obtesava in se ne zahteva, da bi imel zgornji konec ono debelino, ki jo ima tram na sredi. Izključeni so kosi, ki proti koncu preveč pojemajo.

Običajne debeline so:

4/5 col	11/13 cm	6/8 col	16/21 cm
5/6 col	13/16 cm	7/9 col	18/24 cm
5/7 col	13/19 cm	8/10 col	21/27 cm
6/7 col	16/19 cm	9/11 col	24/29 cm

Najmanjša dolžina znaša 4 metre.

Dolžina tramov se meri na meter kakor tudi na dunajski čevlj. Vpoštevajo se le celi metri.

Cena se ugotavlja za kubični čevlj ali kubični meter. Tekoči meter se zaračunava za tri tekoče dunajske čevlje. Preostanki pod 1 m v dolžini se pri računu ne vpoštevajo.

Pri merjenju na dunajski čevlj kakor tudi na meter se obličasti robovi vračunavajo polno.

2. Merkantilni trami, glava — glava.

Obtesava. Glede obtesave veljajo ista določila kakor pri merkantilnih tramih pod 1. z edino razliko, da morajo imeti ti trami pogojeno debelino na obeh koncih.

Debelina in dolžina. Običajne debeline so iste kakor pri merkantilnih tramih; kupec ni brez posebnega dogovora primoran, sprejeti druge mere.

Merjenje. Merjenje se vrši kakor pri merkantilnih tramih.

Tramiči (filerji).

Obtesava. Navadno so obtesani površneje nego merkantilni trami; dovoljeni so tudi bolj pojemajoči, korenasti kosi.

Običajna debelina, ki se meri na sredi dolžine, je:

3/3 col	8/8 cm
3/4 col	8/11 cm
4/4 col	11/11 cm

Najobičajnejše dolžine so 4, 5 in 6 m.

Mera in določila kakor za merkantilne trame.

Merkantilni bordonali.

Debelina se giblje (varira) med najmanj 10/10 col do 16/18 col pariške mere ali v metrski meri med 27/27 cm do 43/49 cm.

Dolžina znaša 24 do 30 pariških čevljev ali 8 do 13 metrov. Tolerira se do 15%, 6—7 m.

Obtesava. Bordonali se tešejo navadno v kvadratni obliki in morajo biti na vseh štirih straneh in na vsej dolžini obtesani; dopustni so slabi obličasti robovi do dveh tretjin dolžine in proti vrhu maksimum, ki ne sme biti na obeh robovih ene strani skupaj večji nego četrtnina debeline in širine dotičnega kosa.

Merjenje. Če se sklepajo kupčije na kubični čevljev, se merijo bordonali od čevlja do čevlja, pri kupčijah na kubični meter pa od 10 do 10 cm; preostanki pod 10 cm se ne računajo. Debelina se meri na sredi kosa, kakor je bilo pač dogovorjeno, od cole do cole ali od centimetra do centimetra.

Cena se določa za pariški kubični čevljev ali pa za kubični meter.

Trami in bordonali na živ rob.

Obdelava. Kosi morajo biti tesani ali rezani tako, da imajo le popolnoma žive in pravokotne robove, brez kateregakoli obličastega roba. Dovoljene so le male poškodbe pri spravi ali prevozu.

Merjenje se vrši po naročenih metrskih merah.

Smrekove in jelkove žaganice.

Kot smrekove in jelkove žaganice se označujejo nastopne vrste:

Polovičarske, deske, plohi.

Kvaliteta. Razločujeta se dva različna tipa, namreč tip »Carintia« in tip »Styria«, konično ali paralelno izdelana. Oba tipa se prodajata v trgovini v treh vrstah: prva, druga, tretja vrsta. Prodajata se pa oba tipa v prvi in drugi in posebe v tretji vrsti, prva, druga in tretja skupaj (monte) ali pa v originalni produkcijski vrsti; gnil, razbit in črviv les je izključen. Prodaja po različnih tipih in vrstah je stvar posebnega dogovora.

1. Tip »Carintia«. Tako se označuje smrekov les z največ 10% primesjo jelovega lesa, vobče fino vlaknati beli les.

2. Tip »Styria«. Tako se označujeta jelovina in smrekovina z debelimi vlakni.

Za prvo vrsto se zahteva popolnoma zdravo in dobro rezano blago; trpe se lahke napoke v koncih, posamezne rdečkaste pege, od vlage izvirajoče neznatne črne maroge in manjše grče.

V drugo vrsto spadajo kosi, ki imajo hibe, dopustne v prvi vrsti, izraziteje, kakor tudi kosi z vprečnimi grčami in rahlimi napokami.

V tretji vrsti se tolerirajo vse zgoraj navedene hibe, ki so že močnejše izražene, kakor tudi slabo žagane in obrobljene deske.

Škart. Tako se označuje močno počena, nalomljena, očrnela, mišičava, trhljena in nagnita žaganica.

Merjenje izvršuje prodajalec, če ni drugega dogovora.

Dimenzije:

Dolžina. Za vse zgoraj označene vrste znaša dolžina 4 m, sme pa biti tudi za 5 do 10 cm večja.

Debelina: 10, 13, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 60 mm. Reducirane mere se izdelujejo le po dogovoru, in sicer po 9, 12, 14, 18, 24, 29, 33, 38, 43, 48, 58 mm.

Tako kupec kakor tudi prodajalec morata priznati nastopne tolerance: 2 mm pri plohih (40 do 60 mm), 1 mm pri deskah (18 do 38 mm), $\frac{1}{2}$ mm pri skuretah (9 do 15 mm) na več ali manj. Vendar pa ne sme presežati količina toleriranih kosov 25% celotnega kvantuma.

Širina. Po širini razločujemo dve kategoriji: konično in paralelno. Obe pa: 1. pod mero, 2. nad mero; 1. žaganice pod mero do všteti 15 cm, 2. žaganice nad mero od 16 cm navzgor.

Meri se lokalno na polni cm, pri eksportu pol cm za celega. Merjenje se vrši na sredi dolžine deske, in sicer z mero, razdeljeno na cm in pol cm, ki se postavi v pravokotni smeri na stranico deske. Oba konca deske morata bit ravno odčeljena.

Cena. Cena žaganicam se računi po kubičnem metru. Vselej je pogojena srednja širina (media) obvezna. Vedno pa se tolerira prekoračitev pogojene medie navzgor, a navzdol le do polovice cm.

»Madriers«.

To so na popoln živ rob paralelno rezani plohi z ravno odrezanimi glavami v kakovosti, kakor prihajajo od žage, z izključitvijo gnilega, razbitega, mušičavega in rdečelisastega. Paralelno na živ rob žagani.

Dimenzije: debelina: 70 do 100 mm, širina: po dogovoru, dolžina: 4 do 8 m v polnih, polovičnih ali tretjinskih metrih. Pri naročilu se morajo mere vedno točno določiti. Če ni posebnega dogovora, se smatra za madriere zgornje kakovosti $75 \times 225 \times 4$ s 15%, 4.33 do 6 m dolgimi kosi v polovičnih ali tretjinskih metrih.

»Bastings«.

Kakovost kakor pri madrierih.

Dimenzije: debelina: 65 mm, širina: od 150 mm navzgor, dolžina 4 do 8 m v polovičnih ali tretjinskih metrih.

»Chevrans«.

To so remeljni 6—8, 8—8, 8—10 cm v dolžinah do 8 m; kvaliteta enaka kvaliteti madrierov.

Tako pri madrieri, kakor tudi pri bastingih se tolerirajo razpoke, ki niso daljše od širine kosov; izključeno je izpadajoče sree.

Remeljni.

Remeljni so kvadratno rezani kosi. V prometu sta dva tipa kakor pri žaganicah.

Prva vrsta mora biti dobro žagana in popolnoma zdrava. Trpe se žive grče in v omejenem številu tudi male črne grče, posamezne rahle rdečkaste pege, posamezne črne maroge, provzročene po vlagi.

V drugo vrsto spadajo kosi z onimi hibami, ki se trpe v prvi vrsti, če so močnejše razvite, nadalje kosi s posameznimi manjšimi obličastimi robovi, kosi z vprečnimi počeznimi grčami in z napokami, ki sta jih provzročila zrak in solnce.

V tretjo vrsto spadajo kosi z vseini zgoraj označenimi hibami, če se pojavljajo še izdatneje, poleg tega kosi s črvivostjo in nastavki omelja z izpadajočimi grčami, nadalje zveženi in napočeni kosi in taki pod mero.

Škart so kosi pod mero ali z robovi, obličastimi preko polovice dolžine, nalomljeni, zveženi, napočeni, nagniti kosi, nadalje taki z vprečnimi grčami, popolnoma očrneli ali s kakršnimikoli velikimi drugimi hibami.

Pri vseh vrstah se zahtevajo ravno odrezane glave.

Merjenje. Dolžina znaša 4 m, lahko pa je za 5 do 10 cm večja. Računi se 4 m.

Debelina je ta-le:

remeljni 120/120 mm,
remeljni 100/100 mm,
remeljni 90/90 mm,
remeljni 80/100 mm,
remeljni 80/80 mm,
remeljni 70/70 mm,
remeljni 60/60 mm,
remeljni 50/80 mm,
remeljni 50/50 mm,

Pri prvih štirih debelinah je dovoljena diferenca $1\frac{1}{2}$ mm pod mero brez pravice do odškodnine, pri drugih pa 1 mm.

Te debeline prihajajo v promet tudi kot remeljni-polovičarji, ki morajo imeti isto dolžino kakor celi kosi in njih polovično debelino.

Po posebnem dogovoru se sklepajo kupčije z remeljni tudi po reduciranih merah, ki znašajo pri celih remeljnih 2 mm, pri polovičarjih na debelino 1 mm in na širino 2 mm.

Običajno se sklepajo kupčije z remeljni v enotni vrsti (I., II. in III. skupina); izključeni pa so gnili, razbiti, črvivi kosi in kosi, ki nimajo določenih dimenzij.

Letve in letvice (correnti e cantinelle).

Letvice se žagajo v nastopnih dimenzijah:

Dolžina: 4 m, sme pa biti tudi za 5 do 10 cm večja. Računi se 4 m.

Debelina:

za letvice (cantinelle)	za letve (correnti)	
13/25 mm	20/40 mm	25/45 mm
13/40 mm	20/50 mm	25/50 mm
13/50 mm	25/40 mm	30/50 mm

Kvaliteta mora biti zdrava; vendar so dovoljeni v svežnjih tudi posamezni zlomljeni in naknadni kosi, to pa le od 15 do 20% celotne količine.

Letve se dobavljajo v svežnjih po 10 in po 20 kosov, letvice v svežnjih po 50 kosov.

Cena se določa za 100 kosov ali za kubični meter.

II. Okrogli les.

a) Jamborniki (antenne).

Jambornike (alberatura) za ladje imenujemo debela v sirovem stanju s skorjo ali brez skorje; njih spodnji del je v dolžini od 2.25 m do 2.50 m v osmerokotni obliki obtesan.

Dimenzije se določajo po dolžini in debelini neposredno nad tesanjem, na sredi dolžine in na vrhu.

Kvaliteta. Jamborniki morajo biti popolnoma zdravi, kot škart se izločajo oni iz sušic, nadalje kosi, ki kažejo gnilobo, natrohlini, nastavke omelja, gnile in medsebojne zrasle grče, v les zajeden lub kakor tudi krivi ali na transportu poškodovani kosi.

Merjenje. Dolžina se meri na polne metre s trakovno mero. Premer se določa na sredi dolžine debela, če ni posebnega dogovora.

b) Jadrniki (antinelles).

Za te se ne zahteva nikaka obtesava.

Mera. Dolžina se meri na polne metre.

Resnični premer se jemlje na sredi dolžine; za skorjo se odštevajo 1 cm.

Kakovost in cena: kakor pri jambornikih.

c) Piloti.

Piloti so debela v sirovem stanju z lubom ali brez njega.

Kakovost. Kakovost mora biti zdrava; kot škart se izločajo kosi iz sušic, z gnilobo, črvivi in krivi kosi.

Mera. Meri se vzdolž s trakovno mero, pri čemer se deli pod 10 cm ne vpoštevajo.

Resnični premer se ugotavlja od cm do cm na sredi dolžine; za skorjo se odbija po dogovoru.

Cena. Piloti se prodajajo po kosih ali na kubični meter.

d) Brzjavni drogovi.

Proizvajajo se iz mladikovine in omajeni; uporabljajo se ali v naravnem stanju ali pa impregnirani. Pri vrhu in pri tleh morajo biti ravno odžagani, če ni posebe dogovorjeno, da se vrh odteše.

Dimenzije se gibljejo navzgor od 5 m dolžine in od 10 cm premera na vrhu.

Kakovost. Če ni bilo pogojeno drugače, gre samo za smrekove ali jelove drogove. Brzjavni drogovi morajo biti zdravi; kot škart

se izločajo gnili in črvivi, razpočeni ali močno grčasti kakor tudi krivi kosi; ti poslednji pa le pri smrekovini in jelovini.

Meri se po dogovoru. — C e n a. Cena se določa po kosih ali za kubični meter.

e) H l o d i z a ž a g e.

Hlode imenujemo okrogli les, merjen, brez lubja, v običajnih dolžinah 4 m; prodajajo in kupujejo se pa tudi v izrednih dolžinah od 4 do 12 m. Podmerna debelina znaša od 16 do 22, nadmerna od 23 višje.

K a k o v o s t. V prvi razred spadajo popolnoma zdravi, gladki, ravni, nezaviti hlodi.

V drugi razred spadajo hlodi z izrazitejšimi hibami, kakor grčami, malo zaviti, ki so sicer zdravi in sposobni za nadaljnjo izdelavo in obdelavo.

V tretji razred spadajo nagniti, krivi, trdorjavi, močno zaviti, preležani, razzebljeni in sušice. Hlodi se prodajajo in kupujejo običajno monte I. in II. razred.

M e r a. Premer hlodov na sredi brez lubja v polnih centimetrih. Pri neokroglih, obličastih hlokih se jemlje na sredi ožji in širši premer; polovica vsote obeh premerov velja za pravo mero.

Macesen in borovec.

Trami in bordonali.

Glede obtesave, debeline, dolžine in merjenja veljajo pravila, navedena pri smreki in jelki.

Blago mora biti zdravo; kot škart se izločajo kosi iz sušic, kosi z gnilobo, natrohlino, črvivostjo, nadalje kosi z gnilimi grčami, potem močno telivi, močno zaviti in med transportom močno poškodovani kosi.

Če niso bila pogojena ravna debela, se morajo sprejeti tudi debela z enostranskimi krivinami.

Žaganice.

Glede dolžine, širine, debeline in mere veljajo pravila, navedena pri smreki in jelki.

K a k o v o s t: kakor pri smreki in jelki.

Remeljni.

Kakor pri smreki in jelki.

Jamborniki, jadrniki.

Kakor pri smreki in jelki.

BUKEV.

Merkantilni in trami na živ rob.

Navadno se sklepajo kupčije s tramovjem od 25 cm debeline navzgor in 6 m dolžine in čez.

K a k o v o s t mora biti zdrava; izključeni so prepereli ali pirasti kosi in kosi z razpokami, daljšimi nego 30 cm za vsak konec. Za vse

druge veljajo ista določila kakor za smrekove, jelove, macesnove in borove trame.

Mera in obtesava kakor pri smreki in jelki.

Cena: za kubični meter.

Plohi.

Bukovi plohi I. vrste se morejo dobavljati na živ rob obrobljeni ali neobrobljeni, parjeni ali neparjeni.

Kosi z manj nego 80 mm debeline morajo biti brez srca in brez mrtvega jedra; kosi, debeli 80 mm in več, morajo imeti prerezano srce.

Plohi II. vrste morajo imeti zdrave grče in zdravo jedro.

Žaganice.

Dolžina: od 2 m navzgor, postopoma po 10 cm; širina: od 12 cm navzgor.

Kakovost. Bukove deske se dele po kakovosti na prvovrstno (prima) blago in merkantilno blago.

Prima blago so popolnoma zdravi, parjeni ali neparjeni kosi brez vsakega obličastega roba z izpregledom posameznih malih zdravih grč in ene napoke na vsakem koncu, katere dolžina ne sme presežati polovične širine deske. Izključeno je rjavo jedro.

Merkantilno blago mora biti popolnoma zdravo in dobro rezano. Trpe se ravne napoke, in sicer na obeh koncih; vendar ne smejo biti te napoke daljše, nego je deska sama široka.

Dopustni so nadalje posamezni šibki obličasti robovi, posamezne lise in črnikaste pege, nastale spričo vlage, šibke napoke in zdrave grče.

Škart. Kakor hitro se močneje pojavi ena zgoraj navedenih napak, tvori škart. Škart so tudi zaviti in prepereli kosi in taki z mrtvimi in gnilimi grčami.

Testoni.

To so paralelno rezane deske, dolge 2.25 m. Njih debelina v posušenem stanju znaša 20 mm, širina 10 do 29 cm; vendar morata biti v širini 26 do 29 cm najmanj $\frac{2}{3}$ celokupnega blaga. V tem primeru veljajo cene za 100 kosov $\frac{4}{5}$, $\frac{6}{7}$, 8, $\frac{9}{10}$. Temelj za obračunavanje dolžine je 2.25 m. Razmerje širine je $\frac{1}{3}$ do všteti 26 cm širine, $\frac{2}{3}$ od 26 do 29 cm, kar ustreza v colah $\frac{1}{3}$ kosov na 4, 5, 6, 7, 8 in $\frac{2}{3}$ kosov 9. 10.

Dopustna je diferenca 1 cm več ali manj, v debelini pa diferenca 1 mm več ali manj.

Kakovost. *Kakovost se deli na dobro in na škart. Dobra mora biti popolnoma zdrava. Trpe se kosi z napokami, ki ne presežajo širine kosa na enem koncu ali pa ne dosežajo te mere na obeh koncih. Nadalje korenasti kosi, ki pa morajo imeti na ožjem koncu predpisano mero, in kosi s posameznimi luknjami, katerih premer ne sme presežati 3 cm.

Škart so prepereli, očrneli, napokani in izrazito črvivi kosi, ki so lahko poknjičavi, vetrničasti in slabo obrobljeni.

Kot škart se ne prevzemajo gnili, preveč očrneli in preveč prepereli kosi, taki z močnimi obličastimi robovi, nadalje zaviti, z luknjami, ki imajo več nego 10 cm premera, ali napokami, ki gredo čez polovico dolžine. Vse te hibe tvorijo tako zvani »škarton«.

Lahka preperelost na koncih se tolerira na vsaki strani do 10 cm.
Cena: za 100 kosov ali za kubični meter. Pri prodaji na kose je ena cena za 9/10, ena za 8, ena za 6/7 in ena za 4/5.

Sortiranje.

Testone sortiramo po glavah, tako da tvori 35 cm dolžine 1 glavo. Če ima teston najmanj 4 zdrave glave, spada v I. razred, z najmanj 3 zdravimi glavami spada v II. razred, z najmanj 2 zdravima glavama v III. razred, z najmanj 1 zdravo glavo v IV. razred, pri čemer se računuje običajna dolžina 2.25 m. Razen te običajne dolžine so dopustne dolžine testonov 1.75, 1.40, 1.05 in 0.70 m kot podmerno blago, I., II. in III. razred tvori monte, IV. razred škart. Običajno trgujemo s testoni monte (I., II. in III. razred) in od 10 do 25 cm širine brez določenega širinskega in kakovostnega sorazmerja.

Deščice (tavolette).

V prometu so tri debeline, in sicer tako zvane:

uso Genua	} za najmanjšo	} 7—8 mm
uso Croatia		
uso Messina		
	} debelino od	} 4½—5 mm
		3—4¼ mm

Te debeline se razumevajo za blago v popolnoma suhem stanju. Glede širine, kakovosti in sortiranja veljajo pravila za testone.

Običajna dolžina je 2.25 m. Podmerno blago so »pacconi«, katerih podmerna dolžina znaša 0.75 in 1.50 m.

Cena za 100 kosov ali za kubični meter. Za obračunavanje je odločilna dolžina 2.25 m.

Decimali.

To so deščice od 12 do 14 mm debeline in od 2.25 do 2.30 m dolžine.

Širina: kakor pri testonih.

Kakovost. Za kakovost veljajo ista pravila kakor pri testonih. Za obračunavanje je odločilna dolžina 2.25 m.

Cena. Za 100 kosov ali za kubični meter.

Bukove letve in bukovi remeljni.

Bukove letve morajo biti popolnoma zdrave, na živ rob obrobljene. Bukove letve in bukovi remeljni se prodajajo in kupujejo običajno v naslednjih dimenzijah:

20/20 mm	50/50 mm
27/27 mm	60/60 mm
33/33 mm	70/70 mm
38/38 mm	80/80 mm
40/40 mm	100/100 mm in več.
48/48 mm	

V dolžinah od 0.30 cm dalje, stopnjema od 10 do 10 cm, pri letvah 27/27 (za metlišča) pa 1 m in 1.10 m.

Kakovost. Blago mora biti zdravo, na živ rob obrobjeno, vobče brez grč; pri metliščih pa so dopustne grčice in oblice, ki ne ovirajo struženja.

Običajno se vežejo letve v zvežnje po 20 in 25 kosov.

Bukovi parketniki.

Za bukove parketnike veljajo ista določila kakor za hrastove.

Bukove subije.

To so kosi, klani iz debla na srce in potem obtesani s sekiro. Dele se na dve kategoriji, in sicer na prvovrstne in na merkantilne; po kakovosti pa se ločijo na dobro kakovost in na škart.

a) **Prvovrstni.** Dobra kakovost mora biti popolnoma zdrava, na živ rob obtesana in mora imeti v debelini in dolžini polno beneško mero. Trpe se posamezne zdrave grče, ki ne pronicajo, in lahke poknje, povzročene po zraku in solneu.

Prodaja se blago brez škarta.

Kot škart se izločajo kosi s srcem, z dvojno krivino ali s preveliko krivino, zaviti, počeni, trhli, prepereli, črvivi kosi, potem taki z močnimi obličastimi robovi, s skorjo, z rdečimi ali črnimi lisami, grčasti, preležani kosi in kosi pod mero.

b) **Merkantilne subije** so obtesane površneje nego prvovrstno blago; v debelini je dopusten nedostatek od 4 do 5 mm pri polni beneški meri. Za škart veljajo določila, postavljena pri prvovrstnem blagu; vendar se ne vpoštevajo tako strogo in so dopustni tudi kosi, ki imajo nekoliko skorje, kakor tudi lahko prepereli.

Običajne dimenzije so te-le:

6 ben. čevljev = 2.05 m	3/3 ben. col = 87/87 mm
6 ben. čevljev = 2.05 m	4/4 ben. col = 116/116 mm
9 ben. čevljev = 3.10 m	3/3 ben. col = 87/87 mm
9 ben. čevljev = 3.10 m	4/4 ben. col = 116/116 mm
10 ben. čevljev = 3.40 m	3/3 ben. col = 87/87 mm
10 ben. čevljev = 3.40 m	4/4 ben. col = 116/116 mm
12 ben. čevljev = 4.15 m	3/3 ben. col = 87/87 mm
12 ben. čevljev = 4.15 m	4/4 ben. col = 116/116 mm
13 ben. čevljev = 4.50 m	3/3 ben. col = 87/87 mm
13 ben. čevljev = 4.50 m	4/4 ben. col = 116/116 mm
15 ben. čevljev = 5.20 m	3/3 ben. col = 87/87 mm
15 ben. čevljev = 5.20 m	4/4 ben. col = 116/116 mm
15 ben. čevljev = 5.20 m	5/6 ben. col = 145/173 mm

Cena: po kosih.

Surova bukova vesla.

To so kosi, klani iz debla na srce in potem sirovo s sekiro obtesani v obliki vesel. V promet prihajajo v eni sami kakovosti, v dobri kakovosti z izključitvijo škarta, za katerega veljajo ista določila kakor za subije prima blago.

Poleg tega se izključujejo kot škart kosi z grčami na takih mestih, kjer bi solidnost vesla trpela, potem kosi z nedostatno ali neproporcionalno obliko.

Običajne dimenzije so:

Dolžina vesla	Širina lopate cm	Debelina ročaja cm
8 ben. čevljev = 2.75 m	od 11 do 16	od 7 do 9
10 ben. čevljev = 3.45 m	od 11 do 16	od 7 do 9
12 ben. čevljev = 4.15 m	od 11 do 16	od 7 do 9
14 ben. čevljev = 4.85 m	od 16 do 21	od 9 do 10
16 ben. čevljev = 5.55 m	od 16 do 21	od 9 do 10
18 ben. čevljev = 6.25 m	od 16 do 21	od 9 do 10
20 ben. čevljev = 6.95 m	od 18 do 24	od 10 do 12
22 ben. čevljev = 7.65 m	od 18 do 24	od 10 do 12
24 ben. čevljev = 8.30 m	od 18 do 24	od 10 do 12

Dopustna je pri dolžini diferenca 5 cm več ali manj.

Cena: po kosih.

Bukove doge.

V prometu so v eni sami kakovosti, toda v dveh vrstah, in sicer:

a) kastvanski izdelek,

b) morlaški izdelek.

Obe vrsti za suho blago ali za tekočine, nežagane, marveč klane in potem z nožem obdelane doge.

Pri kastvanskih dogah se zahteva točno delo, t. j. točne dimenzije in živi robovi, morlaške doge pa imenujemo manj točno delo. V prometu je monte blago ali dobra kakovost z izključitvijo škarta. Monte blago je blago v takem stanju, v kakršnem prihaja iz gozda, pri čemer so izločeni le gnili in zlomljeni kosi, tako da obseza dobro kakovost in škart.

Če se zahteva »dobra kakovost z izključitvijo škarta«, mora biti blago zdravo. Rahla plesnoba, ki ne škoduje trdnosti doge, se trpi. Kot škart se izločajo: kosi pod mero, nadalje gnili, trhli, preležani, po črvih oškodovani, močno prepereli, od vlage preveč očrneli, grčasti, črvivi, zviti kakor tudi počeni kosi in taki s čelnimi napokami, ki so daljše, nego je doga široka.

Običajne dimenzije za bukovne doge so te-le:

2½ pedi =	65—70 cm
3 pedi =	78—82 cm
3½ pedi =	90—95 cm
4 pedi =	100—105 cm
4½ pedi =	115—120 cm
5 pedi =	128—135 cm
6 pedi =	150—160 cm

Širina: od 10 do 15 cm brez razlike za vse vrste.

Debelina:

a) doge za suho blago so v prometu z označbo »uso Grecia« ali »za moko« (per farina) v debelini od 9 do 13 mm ali z označbo »uso Francia« v debelini od 10 do 15 mm;

b) doge za sode za olje:

2½ pedi	=	65—70	cm, debelina	13—17	mm
3 pedi	=	78—82	cm, debelina	16—20	mm
3½ pedi	=	90—95	cm, debelina	16—20	mm
4 pedi	=	100—105	cm, debelina	18—22	mm
4½ pedi	=	115—120	cm, debelina	18—22	mm
5 pedi	=	128—135	cm, debelina	20—22	mm
6 pedi	=	150—160	cm, debelina	22—25	mm

Glede na posebne dogovore mora znašati najmanjša povprečna širina vsaj 12 cm, za debelino pa se ne zahteva povprečnina.

Pri tako zvanih morlaških dogah se trpi v širini tudi 1 cm manj in v debelini 1 ali 2 mm manj.

M e r a. Meri se na najkrajši, najožji in najtanjši strani doge. — **C e n a:** za 100 kosov.

Bukova debela in okrogli les.

H l o d i p r v e v r s t e. Najmanjša dolžina 2.30 m. Najmanjši premer 30 cm, merjeno brez lubja, če ni posebnih dogovorov. Kosi od 3 do 4 m morajo biti ravni. Pri 4 m ali daljših kosih je dopustna krivina z ne več nego 10 cm višine loka.

Les mora biti ravnocepen in ne skrivljen, popolnoma zgrav, brez gnilih grč, brez rjavega jedra.

H l o d i d r u g e v r s t e so oni, ki ne morejo biti v prvi vrsti, kosi z rjavim jedrom, krivi kosi in taki z gnilimi grčami ali z mnogimi malimi grčami.

Vsi bukovi hlodi se dobavljajo z lubjem.

Železniški pragi.

Proizvajajo se iz hrastovine, bukovine, borovine, macesnovine, smrekovine, jelovine.

Dimenzije in oblike se določajo vedno po namenu, ki naj mu služijo.

K a k o v o s t. Tudi za kakovost veljajo posebni dogovori in predpisi.

C e n a se razumeva za kos.

Jamski les.

Jamski les je po navadi šibkejši okrogli les mecesna, borovca, smreke in jelke, ki služi za rove. Lahko je omajen popolnoma ali pa le deloma. Les mora biti zdrav in po možnosti raven. Debele grče in take lastnosti, ki se označujejo za napake, ne povzročajo izključitve jamskega lesa. Enostranske in večstranske krivine so dopustne. Jamski les je v prometu v vseh jakostih do 24 cm premera v sredi, ob minimalni vrhnji jakosti 8 cm v vseh dolžinah od 2 m navzgor v polnih metrih. Prostornina se izračunava po meri premera na polni cm in dolžina v polnih dm na 3 decimalke m³.

Les za celuloze.

Brusni in celulozni les je zdrav in ne preveč grčast jelkov in toplov les, brez rdeče in bele gnilobe in katerega vlakna niso zaradi visoke

starosti in odmrlosti trhla in zadušena. Les, ki je gnil v jedru ali na grčah, in preveč vejnati vrhači se morajo od prevzema izključiti.

Brusni ali celulozni les mora imeti na sredini premer 10 cm in vobče ne čez 24 cm.

Po navadi se zahteva omajen ali olupljen in v dolžini od 2 m navgor. Dolžina se meri od $\frac{1}{2}$ do $\frac{1}{2}$ m.

Prodajalec ima pravico, če ni pogojena samo smreka, primešati dobavi do 15% jelke.

Cena se računi za kubični meter.

Les za kurivo.

Razločujemo naplavljen les in nenaplavljen les za kurivo.

a) Polena, cepanice dobre kakovosti, morajo biti zdrava, v poklanih ali trirobih kosih najmanj 8 cm širine. Toleranca do 10% okroglice. Za škartna polena se smatra vse, kar ne ustreza zgornjim pogojem. osobito preperelo blago.

b) Okroglice (krepelca) obsežajo mala polena pod 8 cm.

Glede vrste lesa razločujemo trdi, srednjetrdi in mehki les za kurivo. Za trd les smatramo bukev, hrastov, jesenov, brestov, javorov, kostanjev les in les sadnih dreves. Za srednjetrd velja jelšev, brezov in akacijev les; za mehak les pa se smatrajo vse iglovine, topoli, vrbe, divji kostanj in lipa.

Zgoraj navedene vrste se izdelujejo po navadi merkantilno v dolžinah 30, 50, 60, 80 in 100 cm. Biti morajo na obeh straneh odrezane z žago in le na posameznih koncih smejo biti odsekane. Zaračunavajo se vedno le po prostorini drv, zloženih ravno, brez križa. Nadmera do 10 cm v višini sklada je mogoča le pri sirovih, sveže zloženih drveh, ne pa pri posušenem lesu. Prodajajo se tudi na težo. Če ni posebnega dogovora glede tehtanja, velja teža, uradno ugotovljena na oddajni postaji.

Oglje.

V promet prihaja po navadi trdo, mehko in mešano oglje iz debel. Trdo oglje iz debel se proizvaja iz bukovine in gabrovine, mehko iz smrekovine, borovca, jelke, mecesna, jelše, breze in topola. Mešano oglje je iz trdega in mehkega lesa.

Oglje mora biti vilano, enakomerno in celo žgano, ne sme imeti nažgankov niti mrtvo žganih kosov in mora biti prosto prahu in prstenih primesi.

Oglje mora kazati ostrorobe, rjavočrne in bleščeče prelome, na katerih je sestava lesa še razločno vidna. Ne sme se ob srednjem pritisku zdrobiti in imeti mora pri udarcu zvonek glas.

Braska je le za mali ogenj uporabno oglje, ki se smatra za manj vredno.

Oglje mora biti popolnoma suho in ne sme imeti 15% vlage.

Oglje se dobavlja naloženo v vagone ali v vreče.

Prodaja se na uradno ugotovljeno težo predajne železnice. Teža se računi brutto za netto, vreče se računijo posebe.

Smrekovo lubje.

Smrekovo lubje je v prometu omajeno na surovem lesu ob mezgi; prodaja in kupuje se v suhem stanju v svaljkih, stolčeno ali zmleto, do-

bro posušeno, kolikor mogoče čisto, brez gob in plesnobe na ličju in zdrave rumene barve.

Premočenost, vlaga skorje, črnopegasta in močno črnopegasta, tudi sivoplesniva barva ličja in plesnoba zmanjšujejo vrednost lubja. Zunanja, tako zvana napita vlaga lubja, provzročena po neugodnem vremenu med transportom, se ob sicer dobri kakovosti lubja ne smatra za nedostatek in ne daje nikakega upravičenega vzroka za zavrnitev ali popust.

Glede kakovosti lubja velja ob vseh okoliščinah dogovorjeni kraj nakladanja za kraj izpolnitve. Pritožbe glede kakovosti so od tam dalje neveljavne in pravno neučinkujoče.

Podstava za izračunavanje cene lubju je dogovorno ugotovljena čista teža v kilogramih na pogojenem oddajnem mestu ali na mestu tehtanja.

Če se lubje ponovno tehta med transportom, se mora izračunati cena na podstavi prve teže, postajno uradno ugotovljene ob nakladanju, seveda če ni bilo dogovorjeno drugače.

Les za barvo in sumah.

Les za barvo in sumah se prodajata in kupujeta na 100 kg proti gotovini brez odbitka.

Razrezan barvni les se prodaja in kupuje v vrečah, brutto za netto, celi kosi v vagonu.

Pri kupčijah z vizet-lesom se označuje kot »dobro-merkantilno« povprečno blago letnika brez mrtvih in gnilih kosov. Prodaja in kupuje se po čisti teži. Če je blago v vrečah, mora kupec vreče vrniti. Les v palicah mora biti na koncih brez korenin in omajen.

Za »sumah dobro-merkantilno« kakovost se smatra zdravo, zeleno-barvno blago. Prodaja in kupuje se brutto za netto.

Naravni pojem teže, ki se trpi pri posameznih vrstah lesa, je ta-le:

rdeč les do 6%,

rumen les do 5%,

vse druge vrste do 4%.

Senzalnina.

Senzalnina za vse vrste lesa znaša ½%, le za trd les 1% za vsako stranko.

V Beogradu, dne 22. januarja 1925.

Minister za trgovino in industrijo:

dr. Šurmin s. r.

Les usages du commerce des bois de Lioubliana.

Le text complet des plus récentes usages du commerce des bois de Slovénie.

Rédaction

JUGOSLOVENSKO TRŽIŠTE DRVETA

MARCHÉ AU BOIS IOUGOSLAVE

ZAGREB, 1. JANUARA 1927. — ZAGREB, LE 1 JANVIERE 1927

TEČAJEVI ZAGREBAČKE BURZE.

Hrastovi trupej:	Cijene po m ³		P. St. utovara
I vrste	600	1200	"
II "	400	600	"
III "	250	400	"
Ispiljeni polovnjaci:	za oplatu (furnire)	—	—
Kladarke:	I. vrste (Wainscoat-Logs)	—	—
Neokrajčane piljenice:	I. vrste (Boules)	1800	2800
Okrajčane piljenice:	I. vrste 2—5.90 m. dulj.	1500	2200
	blistače (Quartier)	—	—
	I. vrste 25—54 mm	—	—
	bočnice (Sur dosse)	—	—
Listovi (Fenillets):	I. vrste 25—54 mm	—	—
Popruge (frizi):	1—1.90 m dulj.	—	—
	I. vrste 25—95 cm. duljine 4—7		
	cm. širine	1300	1600
	I. vrste 25—95 cm duljine 8—12		
	cm. širine	1600	1900
Četvrtake (Chevrons):	od 50 cm duljine na više	—	—
Grede (kvadrati):	od 25/25 cm	1000	1500
Francuska dužica:	1000 kom. 36/I.	—	—
	4—6 probirak (Monte)	—	—
Bačvarska roba:	I. vrste od br. 1/2—2.1/2	60	90
	I. vrste od br. 3 na više	60	65
Bukovi trupej:	I. vrste	200	300
Okrajčane piljenice:	I. vrste (parene)	1000	1300
Neokrajčane "	I. "	900	1200
Okrajčane "	I. " (neparene)	900	1100
Neokrajčane "	I. " "	800	1000
Popruge (frizi):	I. " (parene)	700	900
Javorovi trupej:	I. vrste	400	600
Jasenovi "	I. "	400	1000
Brestovi "	I. "	200	500
Grabovi "	I. "	—	—
Meko drvo:	Merkantilna tesana gradja:	260	300
Piljeno koničasto drvo	I—III. probirak	425	475
" paralelno "	I—III. probirak	475	600

Cijene po komadu

Hrastovi telegr. stupovi	7 m. dugi	—	—	"
	8 " "	—	—	"
	10 " "	—	—	"
Hrastovi željez. pragovi	270 cm 15/26 cm	54	65	"
	250 cm 15/25 cm	50	60	"
	220 cm 14/20 cm	18	24	"
	180 cm 13/18 cm	14	18	"
Bukovi željez. pragovi	250 cm 15/25 cm	35	39	"

Gorivo drvo: Cijene po 10.000 kg.

Bukove cjepanice:	I. vrste sa do 15% oblica	2300	2500	"
" sječenice		1400	1800	"
Hrastove cjepanice:	sa do 15% oblica	1600	1900	"
" sječenice:		1200	1500	"
Drveni ugallj:	bukovi	7000	8000	rinfuza
	hrastovi	6000	7000	"

„DECIN DAN ZA POGOZDOVANJE”

Ministrstvo za gozde in rudnike je razposlalo tekom leta 1925. podrejenim gozdnim oblastvom okrožnico, s katero opozarja, da zavzema uničevanje gozdov po mnogih krajih naše države take dimenzije, da navdaja gospodarske kroge to propadanje gozdov z veliko skrbjo. Ta nepravilnost se po mnenju ministrstva ne da odpraviti s samimi represivnimi sredstvi, temveč bo treba čimbolj skrbeti za primerna odgojna sredstva našega ljudstva.

V državah, kjer je gozdarstvo na mnogo višji stopnji razvoja, kakor pri nas, že zdavnaj delujejo na to, da se najvažnejše znanje o gozdarstvu med ljudstvom čimbolj razširi in gozdarstvo posebno med kmetskimi posestniki krepko pospešuje. Gleda se na to, da se že v osnovnih šolah vcepi v nežne otroške duše ljubezen do gozda in zavest, da igra gozd veliko vlogo za javni dobrobit.

Da se v tem pogledu tudi pri nas kaj ukrene, je stopilo ministrstvo za gozde in rudnike v stik z ministrstvom prosvete, da bi se tedaj, ko se predloži zakon o osnovnih šolah in učiteljskih skušalo upoštevati kot učne predmete tudi take, s katerimi se pospešuje popularizovanje gozdarstva. Sodelovanje obeh ministrstev je privedlo lani do tega, da se je začeni z letošnjim letom določil poseben dan, ob kojem naj šolski otroci pod nadzorstvom učiteljev in po navodilih gozdarskih organov posadijo primerno število gozdnih sadik. To institucijo poznajo že vse napredne države in je pokazala doslej povsod že lepe uspehe.

Za dan pogozdovanja sta imenovani ministrstvi sporazumno določili 7. april kot najprikladnejši rok za večji del države. V krajih, koder se vegetacija prej ali pozneje razvije, se sme določiti kak drug dan. Ravnotako se sme v slučaju slabega vremena kratkim potem izbrati primernejši dan. Vsled ministrske odredbe je bilo pripraviti primerno število gozdnih sadik v drevesnicah obče uprave da jih šolski otroci dobijo na določeni dan za pogozdovanje. Za pogozdovanje je dobiti neobraščene prostore ali poseke v gozdih, ki so v bližini šol ali vasi, predvsem zato, da bi otroci mogli tekom leta z učiteljem tu in tam obiskati kraj, kjer so spomladi sadili ter se prepričati o uspehih. Take prostore imajo poiskati sreski gozdarski referenti, seveda sporazumno z lastniki dotičnih gozdov. V te nasadbe bi potem ne smela vhajati živina, ker bi bil sicer ves trud malouspešen. Gozdarski organi pokažejo otrokom na kraju sajenja, kako je sadike posaditi. Ako je pogozdovalni prostor v bližini gozdne drevesnice, pripelje učitelj otroke v drevesnico, kjer prevzamejo sadike. Pri tej priliki razloži gozdarski organ na kratko, kako se sadike vzgajajo v drevesnici, nato pa se podajo vsi na prostore pogozdovati. Tam, kjer v bližini gozdnih drevesnic ni, se dostavijo sadike po železnici ter se po danih navodilih zagrebejo, do dne sajenja, da se ne izsušijo. — Najidealneje bi pač bilo, ko bi vzgajali šolski vrtovi tudi nekaj prikladnih gozdnih sadik, kakor je to že bilo v Sloveniji v preteklih časih.

V plošnem se je gozdarskim organom obče in državne uprave z uvodoma citirano okrožnico priporočilo, da se kar najbolj zanimajo za »decin dan« in da učiteljstvo podpirajo v vsakem oziru — da bi naročena akcija dosegla svojo svrho.

Ministrstvo prosvete je dobilo od Generalne Direkcije gozdov sledeči poziv, ki je bil nato razposlan vsem šolskim oblastvom in zavodom:

»Učestane elementarne nepogode, koje su posledice neravnomerne i nepravilne podele vodenog taloga, zatim poplave, provale oblaka i grad, koji nanose pustoš čitavim krajevima i predelima naše otadžbine, često i svakogodišnje baš jednim i istim; gubljenje izvorske mreže, nestajanje i isušivanje izvora, umanjivanje vode u jačim rekama i rečicama presušivanje reka i potoka; opšte remećenje zdravstvenih odnosa pojedinih ranije zdravih mesta izletišta i boravišta; stalno i ujednačeno siromašenje pojedinih krajeva; jednom reči: opšte opadanje u zdravstvenome ekonomsko privrednome, finansiskome i opšte materijalnome pogledu, nalazi jedino i poglavito duboke razloge za opravdanje ovih nemilih i neželjenih ali istinskih i stalnih pojava o iščeznuću i nestanku naših nekada bogatih, neprekidnih i ujednačenih šuma; šuma koje nestankom svojim, vode i dovode, stvore i otvaraju sve uslove za opštu našu nemoć, opadanje i sve naše neželjene nedaće i nevolje, koje nas stižu i postižu njihovim satiranjem!...

Njih treba dići i podići, dizati i podizati, po svaku cenu, po sve žrtve, žrtve, kojima neće, ne sme i nemože biti granica i mere!...

... Drzava, otadžbina, u borbi stabilizacije i obnove svoje u borbi normiranja svih unutrašnjih i spoljnih odnosa, a u svrhu stvaranja normalnoga toka, života, opstanka i razvoja svoga, nema i nemože imati danas takvu i toliku finansisku snagu svoju, da bi za ovaj posao na obnovi i forsiranome podizanju i obnovi naših šuma mogla trošiti i utrošiti one i onolike sume, koliko to užurbani i razgranati posao na obnovi šuma zahteva i traži!...

Nema i nemože, jer i od prekog ima uvek preče...

Saradnje, pomoći, uzajamne i iskrene saradnje na izgradnji zajedničke kuće treba i mora biti! Treba i mora, jer ta zajednica i opšta budućnost nas i naših pokoljenja zahteva i traži!...

U toj svrhi zajedničke saradnje, učitelja, narodnih vaspitača i njihovih nejakih djačića, budućih naših sugrađjana, našeg pokoljenja, ova Direkcija Šuma dostavila je i uput upraviteljima osnovnih škola i prišla ostvarenju ideje podizanja malih školskih šumskih rasadnika.

Ideja, zdrava, silna, snažna, moćna, privodjena i privedena u delo!...

Nije njome dobiveno samo to: što se je u malim osnovnim školskim šumskim rasadnicima odgajilo, i što će se odgajivati po nekoliko hiljada, pa i po stotinu i dvesta hiljada sadnica, koje će djačići mali negovati, a po tome saditi i presadjivati, nego je glavna dobit u vaspitnomome pedagoškom smeru, jer će mali djačići, postavši docnije zreli ljudi i građani i žitelji otadžbine svoje umeti znati i voleti sa drugom ljubavi šumu, majku slobode naše, i ceniti ne samo vrednost i značaj njemu već i vrednost i značaj svakog ma i najmanjeg drveta pojedinačno! Stećie i ljubav i poštovanje; oblagoroditi svoju dušu i poštovati šumu, kao hranitelja svoga!

Dostavljajući Vam prednje, preporučujemo da svim silama poradite na pošumljavanju u gornjem pravcu.

Naročeno je bilo tudi, da Veliki župani (šum. ref.) koncem leta poročajo o poteku akcije in uspehah ter da stavijo predloge za bodočnost.

* * *

V smislu ministrskih odredb se je v Sloveniji izvršilo pogozdovanje spomladi 1926 ob določenih dnevih po programu ki se ga po podrobnih navodih obeh oblastnih gozdarskih referentov sestavili sreski gozdarski referenti s sodelovanjem lokalnih gozdarskih organov.

A. Področje ljubljanske oblasti.

Iz občupravnih gozdnih drevesnic se je dalo brezplačno na razpolago:
iz ljubljanske drevesnice:

49050 smrečic 3, 4 in 5 letnih
6300 gozd. borov 2 in 3 letnih
3800 črnih borov 2 in 3 letnih

iz kočevske drevesnice:

10300 smrečic — 3 letnih
2500 gozd. borov — 2 letnih

iz črnomeljske drevesnice:

1500 smrečic — 3 letnih

iz novomeške drevesnice:

1500 smrečic — 3 letnih

iz sreske gozdne drevesnice v Šmartnem pri Litiji:

3000 smrečic — 3 letnih

Ljubljanski mestni magistrat je dal iz svoje drevesnice:

1000 akacij
500 gozd. borov

Inspektorat v Senju za Kastav:

1880 črnih borov.

Skupaj torej 81.330 gozdnih sadik. Največ sadik je dala ljubljanska gozdna drevesnica, ki smo jo morali po poteku zakupne dobe spomladi leta 1926 opustiti in izprazniti.

Sadike so se iz drevesnic dostavile po železnici vkraje, kjer je mladina sadila.

Sadilo se je po gozdnih goljavah in sečinah na zemljiščih, ki so jih dali na razpolago zasebni gozdni posestniki in nekatere občine. Veliko zemljišč je bilo takih, da je bila pogozditev potrebna ali celo svojčas od oblastev odrejena; med njimi so bila tudi pogorišča. Šolski učenci so torej, ne le — da so se učili pogozdovanja, napravili dotičnim posestnikom tudi velekoristno delo. — Pogozdovanje se je vršilo v ljubljanski oblasti na 27 zemljiških parcelah v davčnih občinah: Črnomelj, Metlika, Dragatuš (črnomeljskega sreza); Mekinje (kamniški srez); Livold, Novi lazi (kočevski srez); Pupaliče, Škofja Loka (kranjski srez); Krško, Sitarjevec (litijski srez); Ljubljana, Ježica, Zgornja Šiška, (ljubljski srez); Cerkovska vas, Blekova vas (logaški srez); Stranska vas (Novo mesto); Rateče, Kranjska Gora, Dovje, Zgornje Gorje, Bohinjska Bela, Češnjica, Bohinjska Bistrica, Srednja vas, Rečica, Kamna Gorica, Begunje (radovljiški srez); Kastav. Pogozdena ploskev znaša skupno 35.95 hektarov.

Pogozdovanja so na posameznih mestih strokovno vodili okrajni gozdarji: iz Črnomlja, Kamnika, Škofje Loke, Krškega, Litije, Ljubljane, Logateca, Radovljice, odnosno sreski gozdarski referenti v Kočevju, Kranju, Novem mestu, — dalje ljubljanski mestni gozdar, 9 državnih gozdarjev iz Kranjske Gore, odnosno Bohinjske Bistrice in Bleda, gozdarski upravitelj na Bledu, gozdar Kranjske industrijske družbe, 2 državna gozdna čuvaja in 2 občinska logarja v Kastvu. Vodstvo otrok so imeli učitelji 48 osnovnih šol, ki so pripeljali k pogozdovanja 3440 otrok, med njimi tudi nekoliko deklic od rodbin kmetjskih posestnikov. Ponekod so pomagali tudi lastniki pogozdovanih objektov.

Pogozdovanje je leta 1926 prav dobro uspelo, k čemur je pripomoglo stalno deževje. Prijelo se je povprečno 80% in več posajenih sadik. Le v Kastavskem srezu je bil uspeh manj povoljen; v enem kraju je ostalo 60%, na drugem pa so vse poruvali

zlikovec. V Pupalicah so sadili tudi v gozdu naruvane sadike, od kojih pa se je prijelo samo 50%.

Na več mestih so gozdarski organi mladini razdelili nekoliko sadik, da jih posadi blizu svojega doma.

V nekaterih šolah so po »decinem dnevu« pisali šolsko nalogo: »Kako smo sadili gozdne sadike?«

B. Področje mariborske oblasti.

V kolikor so mi bili dostopni podatki za to oblast, sledijo v nastopnem:

Posadilo se je približno 50.000 gozdnih sadik, ki so se vzele iz drevesnic občne uprave in iz drevesnice J. Š. U. — Podružnice Ljubljana — v Slivnici.

Sadilo se je v bližini gozdnih drevesnic na gozdnih parcelah zasebnikov in sicer v srezih Maribor desni in levi breg, Ptuj, Šmarje, Murska Sobota, Celje, Konjice, Slovenjgradec, Prevalje, Gornji Grad in Ljutomer.

Pogozdovanje so vodili gozdarski organi občne uprave, udeležile pa so se ljudske šole v Slivnici, v Sv. Križu pri Mariboru, v Ptuju, Šmarju pri Jelšah, Murski Soboti, Kupšincih, Celju, Konjicah, Tepanju, Čadrancu, Slovenjgradu, Dravogradu, Gornji Radgoni. Otroci so dobili tudi nekaj sadik, da jih posadijo blizu domačije.

Gozdarsko osoblje je polagalo največ važnosti na pouk mladine o pomenu gozda v splošnem in o temeljnih načelih pri zareji gozda.

* * *

Poleg dobrih in koristnih strani je pokazal decin dan tudi nekaj nedostatkov. Izkazalo se je, da ni dobro, ako pride na posameznega učenca več, kakor 10 do 15 sadik. Namen akcije ni, da bi se nekaterim gozdnim posestnikom pogozdili vsi nepogozdeni prostori in zastanki, temveč da se otroci — bodoči posestniki — priučijo pravilnemu pogozdovanju in negovanju izvršene nasadbe. Treba bo torej določiti posameznim šolam manjše prostore. K pogozdovanju naj pridejo le starejši, resnejši otroci predvsem kmet-skih staršev; nekaj naj jih prinese s seboj tudi orodje (krampe, motike) za kopanje jamic. Mlajši otroci bi prišli na vrsto poznejša leta, ko bo učitelj, ki je letos sodeloval, lahko sam — brez gozdarskih organov, ki jih ni veliko — vodil delo. K šolam pa, ki sedaj niso prišle na vrsto, bi se zopet pritegnil gozdar. — Skrbi naj se, da imajo otroci na razpolago nekaj pitne vode, da si pogasijo vročino (na solčnih posekah).

Pogozdovalni prostori naj ne bodo preoddaljeni od šol in ne smejo biti prestrmi in skalnati, da se ne zgodi kaka nesreča.

Ker se drevesnice odslej vzdržujejo večinoma iz lastnih dohodkov, ne bodo mogle — dokler njih premoženje ne naraste, oddajati sadik brezplačno. Državna gozdna uprava bi morala za nabavo sadik dati — pravočasno — na razpolago nekaj podpore iz fondov, namenjenih za pogozdovanje.

Ing. Anton Šivic

DRUŠTVENE VIJESTI

Odličan dar Udruženju. Povodom pedesetogodišnjice uručen je jedan primjerak spomenice Pola Stoljeća Šumarstva gospodinu Milanu Turkoviću, počasnom predsjedniku našeg Udruženja. Predsjedništvo je ovih dana primilo od pomenutoga gospodina pismo ovog sadržaja. Ugledno Jugoslovensko Šumarsko Udruženje, Zagreb. Ugodno dirnut počasnim darom spomen-knjige pedesetogodišnjice šumarstva, častim se izraziti moju usrdnu zahvalu vrlo poštovanom upravnom odboru na prijatnoj pažljivosti. Prilikom ove rijetke slave stavljam ovime odličnom upravnom odboru na raspoloženje iznos od Din 6.000.— čekom br. 4957. Milan Turković, začasni predsjednik. Predsjedništvo Udruženja usrdno blagodari na ovom daru i ovim putem odličnom darovatelju i zaslužnom počasnom predsjedniku našeg Udruženja.

Savez Jugoslavenskih Studenata Tehnike. Savez Jugoslavenskih Studenata Tehnike održao je 12. i 13. decembra 1926. svoju I. godišnju skupštinu u Ljubljani. Da bi se šumarska javnost donekle upoznala sa idejom Saveza, potrebno je ovo nekoliko reči:

Savez je centralna organizacija svih studentskih udruženja na Tehničkim i Šumarsko-Poljoprivrednim Fakultetima u zemlji, koja je obrazovana godine 1926. meseca aprila na konstitucijskoj skupštini u Zagrebu. Ideja Saveza je mogla jedino nići kao rezultat rada, koji je po svojoj snazi i opsežnosti zahvatio i šire dimenzije nego što se je moglo predvideti. Po svojoj sadržini i značenju on nije bio natrunjen ničim, što bi bilo na štetu Savezu kao jednoj čisto kulturnoj instituciji. To je bio rad, koji u svome djelokrugu nije okrnjio ničije interese. On je bio isključivo vođen interesima onih, u čiji je djelokrug ulazio. Mislim da je u ove dve rečenice sve kazano, što bi se odnosilo na »Savez« odnosno na ideju, koju je Savez sebi za cilj uzeo.

Prva skupština, koja je održana u Ljubljani uz ogromno učešće studenata iz Zagreba, Beograda i Ljubljane, imala je na dnevnom redu vrlo važne tačke. One su važne ne samo po predmetu, o kojemu se govorilo, nego i po tome, što se je time prvi put pokazalo, da se sva dela i pothvati Saveza trebaju tretirati kao dela korisne i napredne institucije, koju moramo čuvati i pomagati. Skupštini je učestvovao veliki broj profesora iz Zagreba i Ljubljane kao i dekan Zagrebačkog i Ljubljanskog Tehničkog Fakulteta, te zamenik predsednika Ljubljanske Opštine i predsednici Ljubljanske i Zagrebačke sekcije Udruženja Jugoslavenskih Inženjera i Arhitekata.* Time je ova skupština dobila mnogo kako u svome značenju tako i u samome rezultatu, koji je trebao da ispane što bolji i pozitivniji.

Najvažnije tačke dnevnoga reda bile su Uredjenje Tehničkih i Šumarsko-Poljoprivrednih Fakulteta u zemlji i osnivanje »Fonda za Izdavanje Knjiga«. O pitanju Uredjenja Tehničkih i Poljoprivrednih Fakulteta povelu se vrlo živa diskusija i sa strane Profesora, koji su manifestovali jednodušnost u svima zajedničkim pothvatima

* Koliko mi znamo na skupštinu nisu bili pozvani prestavnici našeg Udruženja, a čini nam se ni naših šumarskih fakulteta.

Uredništvo

i izrazili najljepšu pohvalu za ovako lepu i korisnu akciju. U glavnom rezultat je bio sledeći: Treba nastojati, da bi se za definitivno uređenje Tehničkih i Šumarsko-Poljoprivrednih Fakulteta u zemlji uveo takav sistem, koji bi stvorio onakav kadar stručnih radenika koji će doneti potpunu emancipaciju od inostranstva kao važno sredstvo i način za konačnu i temeljitu sanaciju naših ekonomskih i industrijskih prilika u zemlji. U vezi sa ovim bila je i druga tačka dnevnoga reda »Osnivanje Fonda za izdavanje knjiga«. Ishod diskusije po ovome pitanju bio je ovaj: Da bi se što lakše ostvario cilj naše prve tačke naime, da bi se jednoč došlo do nacionalnog kadra među stručnim radenicima u našoj zemlji, potrebno je što pre pristupiti izdavanju stručnih knjiga i udžbenika na našem jeziku, koji bi bile štampane latinicom i ekavski, a koje bi Savez uz minimalnu zaradu (5%) izdavao od svojih sredstava i u vlastitoj režiji. Najzad je po svima pitanjima, koja su na skupštini tretirana, donešena rezolucija i ista u javnost preko dnevnih listova puštena. Ovim je završeno dvodnevno zasjedanje skupštine, koja je, mislim, koliko toliko učinila na polju našeg ekonomsko-industrijskog života.

Stud. šumar Ragib Kolaković

SITNE VIJESTI

Vlastita režija u Francuskoj. Kako smo u svoje vrijeme javili, išli su trgovački i industrijski krugovi Francuske za tim, da se u Alzasu i Loreni napusti izradjivanje šuma u vlastitoj režiji i zavede prodaja na panju. Nedavno je Francusko ministarstvo poljoprivrede riješilo ovo pitanje onamo, da zasad nemože napustiti iskorišćavanje državnih šuma u vlastitoj režiji. Među razlozima, kojima državna šumska uprava motiviše pridržavanje režije, važni su ovi. Dekret ministarstva kaže, da ovaj način iskorišćavanja »odgovara običajima stanovništva« (correspond aux habitudes des populations). Naglo kidanje sa ovim običajem izazvalo bi duboko poremećenje u tamošnjem kraju (profonde perturbation dans la région). Izazvalo bi se nezadovoljstvo među šumskim radnicima, koji bi se dezorganizirali (provoquer dans la région un mécontentement de la main-d'oeuvre très justifié). Finansijski razlozi jedva da se i spominju.

Žutikovina kao sredstvo za bojadisanje. Nedavno je došlo do spora između jedne direkcije državnih željeznica i stranke, koja je utovarivala i otpremala korijenje i drvo žutikovine (šimširike). Stranka je deklarirala utovarenu robu kao »drvo od korijena i rezanih panjeva za strojenje kože«. Utovarna stanica zaračunala je željezničku vozarinu za tu pošiljku na osnovu naimenovanja robe u tovarnom listu odnosno na osnovu klasifikacije robe prema poziciji D — 23 — b (drvo od korijena, panjevi, kvrge, klade). Pogranična stanica bila je mišljenja, da ova pošiljka spada u poziciju D — 24 (drvo za bojadisanje svake vrste u komadima, trupcima i cjepkama, pa i isječeno, mljeveno itd. i kora od šimširike [Berberis]). Praktički je od važnosti, da je vozarina posljednje pozicije trostruko do četverostruko veća od prve pozicije.

Nadležna Direkcija Željeznica obratila se u ovoj stvari na Zavod za Šumske Pokuse u Zagrebu, koji je dao svoje mišljenje. Bitnost toga mišljenja sastoji u ovome.

Drvo, kora i korijenje žutikovine (Berberis, vulgaris L., Epine vinette (franc.), Barberry (engl.), Crespino (tal.), Sauerdorn (njem.), sadržaje u sebi tvari za bojadisanje. Najbogatija čest je korijenje. Kemijski sastav: berberin, oksikantin (vinetin), berbamin i vjerovatno nešto jabučne kiseline. Naročito služi žutikovina za žuto bojenje drveta kože, svile, vune i pamuka. U industriji kože upotrebljuje se žutikovina za imitovanje fine kože (natiranje sokom žutikovine).

Nesumnjivo je i za praksu od važnosti, da se drvo žutikovine ima smatrati drvetom za bojadisanje te kao takovo deklarirati i zaračunavati.

Impregnovanje drveta sumporom. Pred kratko vrijeme učinjeni su u Americi pokusi, da se drvo konzervira pomoću rastaljenog sumpora. Utvrđeno je da drvo prima u sebe sumpor, koji ga konzervira. No pored toga ono postaje tvrdje, čvršće te otpornije protiv kiselina.

Svaka vrst drveta može da bude na ovaj način konzervirana. Količina apsorbovanog sumpora različna je prema vrsti drveta. Sam postupak sastoji u tome, da se drvo ostavlja u sumpornoj kupelji od 140—150 stupnjeva, 5—6 sati, sve dok nije iščezla sva vlaga. Zatim se podržava temperatura od 120—125 stupnjeva, 4—5 sati. Preporuča se upotreba suhoga drveta, jer vlaga sprečava prodiranje sumpora. Količina apsorbovanog sumpora različna je u širokim granicama. Od svoje vlastite težine apsorбира hrast 40%, smreka 64%, bor 75%, topola 76%. Impregnovano drvo pokazuje znatno povišenje čvrstoće i tvrdoće. Efekat ovog načina konzerviranja različan je od kreozotiranja ili upotrebe metalnih soli. Sumpor u drvetu poprima kristalni oblik zatvara pore i ne može da se gubi kod obične temperature. Ako su tačni ovi navodi, onda bi se otvarale nove mogućnosti konzerviranja drveta naročito kod željezničkih pragova, te kod upotrebe drveta za kaldrisanje.

Generatori na uglj i drvo. U posljednje vrijeme upotrebljuju se za pogon motornih vozila dva tipa generatora: na uglj i na drvo. Ako se uporedi jedan i drugi tip, pokazuju se ove osobine.

Drvetom se lakše manipulira nego drvenim ugljenom. Do njega se i lakše dolazi. Plinovi, koji se dobivaju iz drveta, bogatiji su na aktivnim sastojcima, nego oni dobiveni iz drvenoga uglja. Čišćenje je lakše. Nema potrebe na vodi. Dostaje ona količina, koja je sadržana već u drvetu. Drvo se mora unapred podesiti u određenim dimenzijama i просушити a ne mogu se direktno upotrebiti otpaci kod iskorišćavanja.

Pretpostavivši jednaku težinu, drvo daje manje plina nego drveni uglj; tek polovinu. Da se dobije 1 kg ugljena, treba pougljiti najmanje 5 kg drveta. Naprotiv pougljavanjem se mogu iskoristiti svi ostaci kod iskorišćavanja drveta. Težina ugljena, što ga sa sobom nosi automobil, je manja. Za 100 km puta treba 40 kg uglja ili 100 kg drveta. No kod upotrebe ugljena treba još i vode, dok ove kod upotrebe drveta ne treba.

Direktno upotrebljavanje drveta čini nepotrebno pougljavanje u šumi. Tim se odstranjuju i sve njegove neprilichnosti i opasnosti za šumu. Pretvaranje drveta u uglj traži dakle znatnu količinu drveta, čija je jedna šest izgubljena.

Kako se iz ovog uporedjenja vidi, prednosti i mane su različne. Ipak se upotreba drveta čini ekonomičnija naročito onda kad se radi o pogonu poljoprivrednih vozila. Uostalom tek iskustvo budućnosti moći će da definitivno riješi ovo pitanje.

Internacionalni drvarski kartel Kako javljaju češki »Narodny listy«, održat će se o. m. j. u Amsterdamu drvarska konferencija, koja ide za stvaranjem internacionalnoga drvarškoga kartela. U njemu će biti zastupljene Poljska, Rumunjska, Finska, Čehoslovačka i Austrija. Švedska nije dala svoj pristanak da stupi u ovaj kartel.

ЛИТЕРАТУРА

Инж. Жарко Милетић: »Динамика шокрета и развоја добних разреда правилне високе шуме«, Загреб, 1926. Садржај ове публикације нашим је читаоцима познат већ из књиге »Пола Стољећа Шумарства«. Но потребно је још напоменути да је ову едисију нарочито зато, што је ово први наш самостални научни истраживачки рад из подручја науке о уређивању шума у последњих педесет година. Аутор је таксатор код

zagrebačke Direkcije Šuma. U svoje vrijeme bio je stručnjak naše države pred reparijacionom komisijom u Parizu. U njega je bogato iskustvo sa područja praktičnog uređivanja šuma, kritički duh i očita sposobnost za naučni istraživački rad. U autora je vanredno bogato poznavanje ne samo starije i novije veš i savremene specijalne literature o uređivanju šuma. To mu je увелико omogućeno, jer autor poznaje četiri jezika. Mi sa radošću pozdravljamo ovu publikaciju, kojom je autor obogatio naše šumarstvo. Ona je samo ulomak jedne velike studije, na kojoj autor radi već dugo vremena, i koja se primice svome kraju.

»Drvotrzac« slavi početkom god. 1927. svoju tridesetgodišnjicu. Povodom te proslave izašao je 20. XII. 1926. njegov jubilarni broj štampan na 24 stranice. U sadržaju: prikaz rada uredništva za vrijeme od g. 1896.—1926., znatan broj stručnih članaka te prikaz šumarstva Čehoslovačke i Poljske.

Jubilaru, mladjem drugu »Šumarskoga Lista«, o njegovoj slavi čestitamo!

Huffel: Economie Forestière. Izašao je svezak treći ovog odličnog djela francuske šumarske stručne književnosti. Djelo obuhvata 520 stranica, cijena mu je Fr. 35.— naručuje se kod Librairie Agricole, 26 rue Jacob, a Paris. Huffelovu ekonomiju dobro poznaje stručna javnost čitave Evrope. Ovaj treći svezak bio je raspačan ima već neko 10 godina. Pošto se on živo potraživao sa svih strana, priredjeno je novo izdanje. Ovaj svezak bavi se naukom o uređivanju šuma. Mi ne možemo ulaziti u detalj ovoga djela već očekujemo, da će to učiniti nadležni šumari-specijaliste. Gospodin Huffel jest profesor Ecole Nationale des Eaux et Forêts u Nansiu, njen počasni sudirekter te jedan od najuglednijih šumarskih stručnjaka Francuske. Za nas je od interesa, da je gospodin Huffel boravio u svoje vrijeme u našim šumama i to specijalno u onima Virovitičkog velikog posjeda, o kojima je ponio najljepše uspomene.

»Lesnická Práce« Číslo 11, v listopadu 1926. — Růžička Jar.: »Několik myšlenek o možnosti potírati škodlivý lesní hmyz arsenovými prášky« (Neka mišljenja o mogućnosti uništavanja šumi štetnih insekata arsenovim praškom). — Frič J.: »Některé předpoklady lesní hospodářské reformy« (Neke pretpostavke za reformu šumskog gospodarstva). — Zima Fr., Dr. ing.: »Chemie výbušných latek« (Kemija eksplozivnih materijala).

»Revue des Eaux et Forêts« No 11 — Novembre 1926. »Les forêts du Japon«, par A. Arnould (Šume Japana). — »La fécondation artificielle des salmonidés dans la XIe conservation par A. Chaudey (2 photos) (Vještačka oplodnja salmonida u XI. konservaciji). — »Un guide du garde des Eaux et Forêts en 1698«, par R. Viney (Priručnik za čuvare Voda i Šuma iz g. 1698.). — »Velléda«, par G. Huffel.

»L' Alpe« No 11 — Novembre 1926. — Redazione: »L' On. Martelli al Governo«. — »Milizia forestale«. (Šumska milicija). — G. Leone: »Note illustrative sul rimboschimento e consolidamento delle dune mobili in Tripolitania (Pregled pošumljavanja i vezivanja sipina u Tripolitani). — A. Merendi: »Il miglioramento produttivo dei cedui misti della media montagna« (O poboljšavanju produktivnosti posječenih mješovitih sastojina u srednjem gorju).

»Acta Forestalia Fennica« br. 28. Helsingforsiae, 1925. Publikacije finskog šumarskog društva. U tri opširna članka (360 str.) od K. T. Jutila prikazane su šumarske prilike u sjevernoj Finskoj i Laplandu. Finski je tekst u knjizi popraćen rezimeima na engleskom jeziku.

»Acta Forestalia Fennica« br. 29. Helsingforsiae 1926. — Aaltonen, V. T.: »Öppenito o medjusobnom utjecaju drveća (tekst njemački). — A. K. Cajander: »Teo-

rija tipova šuma« (finskom tekstu članka dodan je engleski prevod). — T. Heikkilä: »Istraživanja o prirastu u sjevernoj Finskoj« (rezime njemački). — Hertz, Martti: »O pomladjivanju lipe u Finskoj« (rezime njemački).

»Acta Forestalia Fennica« br. 30, Helsingforsiae 1926. — »Lönnroth, Erik: »Istraživanja unutrašnje strukture i razvitka jednodobnih normalnih borovih sastojina obzirom na materijal sa juga Finske«. — Erik Lönnroth: »Stereometrijsko srednje sastojinsko stablo«. — P. Kokkonen: »Opažanja o strukturi raspuklina nastalih u tlu od studeni«. — Erik Lönnroth: »Jedan dendrometar (konstruisan po autoru god. 1913.).«

Knjiga je štampana njemačkim jezikom te popraćena sa mnogo uspjelih slika.

ЛИЧНЕ ВЕСТИ

ПОСТАВЉЕНИ СУ:

Јован Метлаш, Шумарски Директор у пензији, постављен је за шумарског референта за шуме српско-православних манастира у Митрополији Карловачкој са седиштем у Новоме Саду.

Поповић Радојица, свршени ђак V. разреда пимн. за админ. чинов. III. кат. 4. групе. **Чебинац Звездан**, инспектор у пензији за инспектора I. кат. 4. гр. при Ген. дир. шума у Београду.

Ширила Фердо, бивши пешадијски потпоручник за рач. приправника II. кат. 5. гр. при дир. шума у Загребу.

Недељковић Петар, дипл. шум. инж. господ. шум. факултета у Загребу за потшумара I. кат. 9. гр. при Дир. шума у Скопљу.

Антић Миодраг, бивши полицијски писар за админ. чин. III. кат. 4. гр. при Ген. дир. шума у Београду.

Марић Бранко, админ. чиновник за писара II. кат. 4. гр. при Ген. дир. шума у Београду.

УНАПРЕЂЕНИ СУ:

Секулић Милорад, за инспектора I. кат. 5. гр. при. Ген. дир. шума у Београду уједно премештен из Скопља.

ПРЕМЕШТЕНИ СУ:

Зечевић Владимир, шум. инж. I. кат. 8. гр. из Маглаја за срес. шум. референта у Брчком.

Чоп Вјекослав, шум. инж. асистент I. кат. 9. гр. из Брчког у Маглај.

Савић Ђорђе, шум. инж. асистент из Сарајева среском поглавару у Вишеград.

Недок Чедомил, подшумар I. кат. 9. гр. из Врање шум. управе у Тетово.

Савић Јован, окр. шумар I. кат. 7. гр. од Дирекције шума у Алексинцу за шефа шум. управе у Алексинцу.

Баранац Слободан, окр. шумар I. кат. 8. гр. из Алексинца за шефа шумске управе у Параћин.

Хофман Јосип, окр. шумар II. кат. 3. гр. из Голупца за шефа шум. управе у Врање.

Гложић Владимир, шум. рач. саветник I. кат. 6. гр. из Скопља за шефа рачуноводства Дир. шума Турђ. И. О. у Беловару.

Јоксимовић Бранко, окр. шумар II. кат. 3. гр. из Књажевца за шефа шум. управе у Голупцу.

Бем Виктор, шум. саветник I. кат. 6. гр. из Јамине Дир. шума бродске И. О. у Винковцима.

Страпајевић Ђуро, шум. саветник I. кат. 6. гр. из Винковаца за управитеља лугарске школе у Огулину.

Николић Борислав, инспектор I. кат. 6. гр. из Скопља за управитеља лугарске школе у Параћину.

Влатковић Петар, директор I. кат. 4. гр. из Беловара за директора Дирекције шума II. банске II. О. у Петрињу.

Гирт Драгутин, шум. саветник I. кат. 5. гр. из Карловца загребачкој области у Загреб.

Лазић Јован, директор I. кат. 5. гр. из Петриње за шум. надсаветника код приморско-крајишке области у Карловцу.

Бамбуловић Петар, шум. саветник I. кат. 6. гр. из Бање Луке за шефа шум. управе у Врбању.

Дивјак Тихомир, шум. саветник I. кат. 6. гр. из Врбање за шефа шум. управе у Теслићу.

Аврамовић Марко, подшумар II. кат. 5. гр. из Пирота за шефа шум. управе у Доњем Милановцу.

Кос Велимир, шум. наднижењер I. кат. 7. гр. из Теслића за шефа шум. управе у Дрвару.

Катић Крешимир, шум. наднижењер I. кат. 7. гр. из Загребa за срез шум. референта у Чазми.

УМИРОВЉЕНИ СУ:

Черни Антун, шумар II. кат. 3. гр. при шум. управи у Котор-Варошу.

Јевремовић Живорад, инспектор II. кат. 2. гр. при Ген. дир. шума у Београду.

Ђирић Данило, админ. чиновник при шум. управи у Беолији.

НА СЛУЖБИ СЕ ЗАХВАЛИО:

Стрепачки Вјекослав, шум. инж. асистент I. кат. 9. гр. при шум. управи Лесковац (Дир. Шума Сушак).

ИЗ ДРЖАВНЕ СЛУЖБЕ ОТПУШТЕНИ СУ:

Кребел Петар, шум. извештељ код средњег поглавара у Бос. Новом.

Живановић Амалија, админ. чин. III. кат. 3. гр. при Ген. Дир. шума у Београду.

Крзнарић Андрија, шум. рач. пристав II. кат. 4. гр. при дир. шума у Загребу.

Магденовић Стјепан, админ. чин. III. кат. 4. гр. при шум. управи у Тетову.

Адуловић Стеван, админ. чин. II. кат. 3. гр. при шум. управи у Београду.

СТЕЧАЈ ЗА СТАЛНЕ НАСТАВНИКЕ.

На основи одлуке Савета Пољопривредног Факултета Бр. 2460 од 29. јула 1926. год., расписује се стечај за сталне наставнике (редовне и ванредне професоре и доценте) на Пољопривредном Факултету Университета у Београду за катедре:

1. За групу »Продукција Шума« (подизање, гајење и заштита шума);
2. За групу »Шумарско газдовање« (уређење шума, израчунавање вредности шума са шумарском статиком и дендрометријом); и
3. За групу »Управа шума« (управа шума, рачуноводство и законодавство, шумарска политика и шумарска трговина и индустрија).

Пријаве прима деканат пољопривредног факултета до 10. децембра ове године закључно.*

Уз пријаву треба сваки кандидат да приложи документа, стручне и научне радове и curriculum vitae.

Бр. 2355. Из канцеларије Ректората Университета у Београду 12. новембра 1926. године.

* Примећујемо, да смо овај стечај примили 10. децембра 1926. уз упозорење, да ће се пријаве примати и после оглашеног рока.

Уредништво

POZIV ČLANOVIMA

Kako smo već u prošlom broju Šumarskog Lista spomenuli, obavljena je reorganizacija odsjeka rada sa svrhom, da bi rad J. Š. U. bio što intenzivniji i opširniji, a prema tomu i korisniji po našu šumarsku nauku i struku, a i za članove Udruženja.

Da ne bi ova reorganizacija ostala samo na papiru, apeliramo na naše članove i molimo svakoga, koji ima volje i želje da saradjuje u kojoj sekciji, da se prijavi što prije glavnoj upravi J. Š. U. i da javi u kojoj sekciji želi saradjevati.

Sve one koji ne žele pristupiti kojoj sekciji, kao njeni članovi, molimo da nam javljaju svoja opažanja, bilo na polju šumarstva, šumarske nauke, bilo o učinu koje odredbe i naredbe više vlasti na uzgoj i čuvanje šuma, kao i na interese članova.

Ne može se zahtijevati, da sama glavna uprava sve zapazi, o svemu vodi direktnu brigu itd., već je potrebna saradnja svih članova, da glavnu upravu o svemu izvještavaju i stavljaju joj svoje predloge, koje će ona svesrdno prihvatiti i dalje obraditi.

Samo složnim radom, potporom sviju ispuniti će glavna uprava a prema tome i naše Udruženje, onaj veliki zadatak, koji u našoj države namijenjen.

Uprava

POZIV

Opozorjajo se vsi člani Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja, Podružnice v Ljubljani, da vplačajo od 1. januarja 1927. članarino in naročnino na položnico ček. rač. št. 34.293, katera je priložena 1. številki Šumarskega Lista. ali pa s poštno nakaznico na naslov Jugoslovensko Šumarsko Udruženje, Zagreb, Vukotinovićeve ul. 2.

D. Š. Br. 43842-26.

Broj: 15.983 — 1926.

OBJAVA LICITACIJE

hrastove duge i trupaca.

Kr. Direkcija Šuma u Zagrebu prodavati će ofertalnom licitacijom dne 12. januara 1927. u 11 sati niže navedeni izradjeni i na stovarište kod željezničke stanice u Vojniću izveženi drvni materijal i to:

Skupina I. 5753 akova hrastove duge prve klase i 18.5 akova škart duge uz isključnu cijenu od 40 (četrdeset) dinara po akovu za prvu klasu i 25 (dvadesetpet) dinara za škart dugu.

Vadium 23.000 dinara.

Skupina II. Oko 1666 m³ hrastovih trupaca i to: 757 m³ prve klase, 481 m³ druge klase, 277 m³ treće klase i 151 m³ četvrte klase uz prosječnu i isključnu cijenu od 250 (dvijestotinepedeset) dinara po svakom kubnom metru.

Vadium 42.000 dinara.

Sa 100 dinara taksirane i dobro zatvorene ponude valja predati najzad do 11 sati dana 12. januara 1927. potpisanoj Direkciji, gdje se mogu vidjeti i dobiti dražbeni i kupoprodajni uslovi, obrazac i omet ponude.

U Zagrebu, dne 3. decembra 1926.

KR. DIREKCIJA ŠUMA

OBJAVA LICITACIJE

Dne 15. januara 1927. prodavaće se kod potpisane kr. Direkcije Šuma u 11 sati pre podne javnom ofertalnom licitacijom sledeći izradjeni drvni materijal radjen od sušaca u srezu Cvetni Vir kr. šumske uprave jasenovačke:

I. skupina. Na stovarištu kod željezničke stanice u Dubici, 250 akova hrastove dužice, 80 m³ jasenove kolarske gradje, 298 kom. hrastovih hmeljskih stubova i 758 komada hrastovih željezničkih pragova od 1.80 i 2.20 m.

II. skupina. U šumi kod panja i na šumskim stovarištima: Oko 9.500 akova hrastove dužice, 145 kom. hrastovih željezničkih pragova od 1.80, 2.20 i 2.50 m, 422 komada hrastovih brzojavnih stubova sposobnih za hmeljske štanje, 169 m³ jasenovih i hrastovih trupaca i 315 pr. m. hrastovog, jasenovog i brestovog ogrevnog drveta.

Izključne cijene, opći i detaljni uslovi licitacije o prodaji mogu se saznati za vreme uredovnih sati kod potpisane Direkcije u Vinkovcima ili kod kr. šumske uprave u Jasenovcu.

Vinkovci, dne 28. decembra 1926. god.

Kr. Direkcija Šuma.
M. Šebetić

O G L A S

Državna sjemenara u Pribiniću prodaje prvovrsno crnoborovo (*Pinus austriaca*) sjeme bez krila, provenijense iz brdovitih predjela Bosne u svakoj količini dokle za-liha teče, za 65.— Dinara po kilogramu, a isto tako manju količinu sjemena od munike (*Pinus leucodermis*) za 200 Dinara po kilogramu, loko sjeme Pribinić, vreće i otpreme računaće se po režijskoj cijeni. Narudžbe treba slati na Kr. šumsku upravu u Tesliću, Bosna.

Sarajevo, 30. oktobra 1926.

Direkcija šuma

INŽINJER ŠUMAR

apsolvirao 1924. god. u Beču traži bilo kakovo nameštenje u šumarskoj struci. Ponude slati na upravu lista.

Što neznaš pitaj Univerzalni informativni Biro „**A R G U S**”
Knez Mihailova ul. 35. Tel. 6-25 — **Beograd** — (Pasaž Akademije Nauka)

DRACH INDUSTRIJA DRVA D. D.

Središte: SISAK: — Podružnica: VIROVITICA

PILANA: ČAPRAG I VIROVITIČKI ANTUNOVAC

Telefon: Sisak broj 14. — Telefon Virovitica broj 15.

Proizvodnja svakovrsnog hrastovog, bukovog jasenovog i brestovog materijala, gradje za željeznice i dužica

Sadnice šumskog i ukrasnog drveća

iz rasadnika Jugosl. Šumar. Udruženja u Slivnici kod Maribora.

Iz rasadnika J. Š. U. u Slivnici kod Maribora izdavati će se na proljeće 1927. god. sljedeće :

RASADNICE

Smreka (<i>Picea excelsa</i>)	{	3 god. sjemenice	za 1000 kom.	110.—	Din
preko 1.000.000 kom.		4 „ presadjenice	„ „ „	140.—	„
Bjeli bor (<i>Pinus silvestris</i>)	2 „	sjemenice	„ „ „	110.—	„
Crni bor (<i>Pinus austriaca</i>)	2 „	sjemenice	„ „ „	110.—	„
Glatki bor (<i>Pinus strobus</i>)	2 „	sjemenice	„ „ „	150.—	„
„ „ „ „	2 „	presadjenice	„ „ „	170.—	„
„ „ „ „	3 „	sjemenice	„ „ „	190.—	„
Ariš (<i>Larix europaea</i>)	2 „	sjemenice	„ „ „	160.—	„
Duglazija (<i>Pseudotsuga</i>	2 god.	presadjenice	„ „ „	500.—	„
Douglasii, zelena)	3 „	sjemenice	„ „ „	600.—	„
Bagrem (<i>Robinia pseudoac.</i>)	2 „	sjemenice	„ „ „	150.—	„
Kesten (<i>Castanea vesca</i>)	1 „	sjemenice	„ „ „	500.—	„
Kanadska topola (<i>Populus</i>					
can.)	1 „	reznice	„ „ „	150.—	„
Vrba (<i>Salix viminalis</i>)	1 „	reznice	„ „ „	150.—	„
Cipresa (<i>Chamaecyparis</i>	{	2 „ sjemenice	komad po	2.—	„
Lawsoniana)		2 „ presadjenice	„ „	3.—	„
Gingko biloba	1 „	sjemenice	„ „	5.—	„
Crni orah (<i>Juglans nigra</i>)	1 „	sjemenice	„ „	1.—	„
Jes. Javor (<i>Acer negundo</i>)	2 „	sjemenice	„ „	2.—	„
Platana (<i>Platanus orient.</i>)	2 „	sjemenice	„ „	2.—	„
Amerik. Jasen (<i>Fraxinus</i>					
alba)	1 „	sjemenice	„ „	—50	„
Crveni hrast (<i>Quercus ru-</i>					
bra)	2 „	sjemenice	„ „	—40	„

Sadnice su lijepe zdrave te pomno prebrane.

Sadnice i reznice, kojima je cijena označena za 1000 komada, ne šalju se ispod 500 komada.

Salje se stručno pakovano i kao brzovozna roba. Sa predajom na stanicu odgovornost vodstva prestaje. Kod narudžbe valja naznačiti točan naslov i željezničku stanicu. Cijene se razumijevaju loco rasadnik. Za pakovanje i dovoz računa se 10% do 20% od naznačenih cijena. Čim stigne narudžba, obavješćuje se naručitelj da li će i približno kada će sadnice dobiti. Sa obavijesti šalje se ujedno i ispunjena čekovna uplatnica. Sadnice se otpremaju samo onima, koji odgovarajuću svotu uplate najkasnije do 15. februara 1927.

Narudžbe prima

Sreski šumarski nadzornik u Mariboru.

ŠUMSKO SJEMENJE

domaće i inostrano, te sjemenje **trava i voćaka** preporuča uz najpovoljnije cijene i uvjete domaća tvrtka

FRUCTUS, LJUBLJANA, KREKOV TRG 10/I.

Telefon 349

Tražite cjenovnike

Telegrami: Fructus

KRALJ. PRODAJA BARUTA

INDUSTRIJA ORUŽJA **BOROVNIK i VRBANIĆ** Zagreb, Jurišićeva ul. 9.

Prodaja svakovrsnog oružja, municije i lovačkih potrepština.

Obavlja svakovrsne popravke, koji spadaju u puškarsku struku, kao i montiranje dalekozora

Vlastita tvornica pušaka u Borovlju (Ferlach).

Prodaja na veliko i na malo.

DIONIČARSKO DRUŠTVO za eksploataciju drva Zagreb, Trg N br. 3.

Telefon: 16-34, 12-38 — Brzjavi: „EXPLOITAT“

Parna pilana i tvornica parketa:
VIROVITICA, KRUŠEVAC

Prodajni ured:
BANJA-LUKA

■ ■ ■

Proizvadjia i eksportira:

hrastovu robu, parenu i neparenu bukovinu, mekanu rezanu gradju, gorivo drvo te parkete.

SOCIÉTÉ ANONYME d'Exploitation forestière Zagreb, Trg N br. 3.

Téléph : 16 34, 12 38 — Télégram : „EXPLOITAT“

Scierie à vapeur et fabrique des parquets
VIROVITICA, KRUŠEVAC

Bureau de vente:
BANJA-LUKA

■ ■ ■

Produit et exporte:

matériaux en chêne, hêtre étuvé et non étuvé, bois tendre matériaux de construction, matériaux sciés et bois pour chauffage et parquets.

Књижница Југ. Шум. Удружења

Досада изашла издања.

Бр. 1. Ugrenović: „Iz istorije našeg šumarstva“	Din 10'—
Бр. 2. Perušić: „Krajiške Imovne Općine“	„ 10'—
Бр. 3. Петровић: „Шуме и шумска привреда у Македонији“	Дин 15'—
Бр. 4. Hufnagl-Veseli-Miletić: „Praktično uređivanje šuma“	Din 20'—
Бр. 5. Манојловић Милан: „Методe уређења“	Дин 10'—

У наклади Југосл. Шумар. Удружења штампано:

Ružić: „Zakon o šumama“	Din 50'—
Šivic: „Gozdarstvo v Sloveniji“, za članove	„ 30'—
„ „ „ „ „ za nečlanove	„ 45'—
Levaković: „Dendrometrija“ (za djake)	„ 70'—
„ „ „ „ „ za članove	„ 78'—
„ „ „ „ „ za nečlanove	„ 100'—
Nenadić: „Računanje vrijednosti šuma (za djake)	„ 70'—
„ „ „ „ „ za članove	„ 78'—
„ „ „ „ „ za nečlanove	„ 100'—
Угреновић: „Закон о шумама“	Дин 20'—
Угреновић: „Šumarsko-politička osnovica Zakona o Šu- mama“	Din 30'—
угреновић: „Пола Столећа Шумарства“ (без пошт.)	Дин 200'—
Ugrenović: „Pola Stoljeća Šumarstva“ (bez poštarine)	Din 200'—

**Књиге се наручују код „Југословенског
Шумарског Удружења“
Загреб, Вукотиновићева улица број 2.**

САДРЖАЈ:

Угреновић: На прагу педесетпрве. — Ugrenović: Kuda brodimo... — Манојловић: Сушење хрastica. — Selak: Naša drvna industrija. — Ljubljanske uzance. — Trgovina drvetom. — Šivic: Decin dan za pogozdovanje. — Udruženja. — Vijesti. — Литература. — Личне вести. — Oglasi.

SOMMAIRE:

Ugrenović: Au seuil de la cinquante et unième. — Ugrenović: Où allons nous. — Manojlović: Le déperissement des chênaies. — Les usages des Lioubliana. — Commerce. — Šivic: Le jour de réboisement. — Unions. — Notes. — Bibliographie. — Mouvements. — Adjudications.